Влада—Радам!

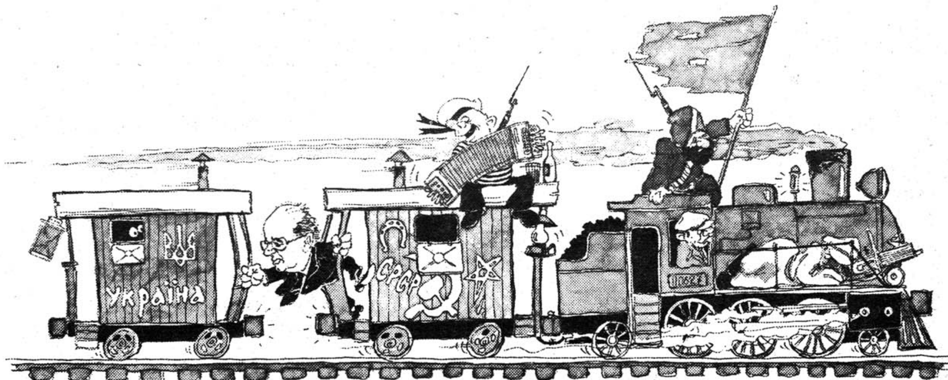
ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України ◆ № 228 ◆ Вівторок, 26 листопада 1991 року ◆ Ціна 15 коп. (Передплатникам — 5 коп.).

7 *Володимир*

КРИЖАНІВСЬКИЙ:

«...хотілося б, щоб президент раз назавжди з'ясував для себе деякі географічні істини. Тоді б не поставало питання, «як ми подарували їм Харків».

ЮХНОВСЬКИЙ КОНКРЕТИЗУЄ

І. Юхновський вважає себе волинянином. Сьогодні він серед тих, хто підтримує ідею створення на Волині університету. Про це йшлося на зустрічі Ігоря Рафаїловича з студентами та викладачами вузів в актовому залі Луцького педінституту. Кандидат у Президенти підкреслив, що головна його мета — утвердження України як повноправного члена світової співдружності, однієї з провідних держав Європи. На його думку, базою демократії в Україні повинна стати відкрита ринкова економіка, що спирається на різні форми власності. Юхновський зустрівся також з громадськістю Луцька та області, побував у Володимирі-Волинському, виступив у прямому ефірі на обласному радіо.

НА ЗАХОДІ ДУМАЮТЬ

Спільну політику щодо термінів і умов дипломатичного визнання України виробляють Сполучені Штати та їх західні союзники, очікуючи позитивних результатів всеукраїнського референдуму 1 грудня. Як повідомляють газети «Нью-Йорк таймс» та «Лос-Анджелес таймс», у західних урядових колах нині відбуваються дебати: визнавати незалежність України відразу чи почекати до розгляду пов'язаних із цим питань європейської стабільності. На думку Заходу, до них належать кількісний склад українських збройних сил, радянська ядерна зброя на території України, майбутні відносини між Києвом та Москвою, а також чи додержуватиметься Україна угод про контроль над озброєннями.

КОЖЕН ЗА СЕБЕ!

Підтримають Росію колишні радянські республіки чи ні, вона все одно здійснюватиме докорінні економічні реформи, заявив представник уряду РРФСР Улюкаєв. За його словами, ці наміри є не проявом нового російського імперіалізму, а усвідомленням того, що реформи більше вже не можна відкладати. Водночас Улюкаєв визнав, що підвищення цін у Росії викличе масове невдоволення в інших республіках і змусить кожну з них вдатися до власних рятувальних заходів.

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ

Лесь ТАНЮК, *член Президії Верховної Ради України:* *Україна не проти союзу з іншими державами. Але для цього вона сама спочатку має стати державою.*

Олександр МОРОЗ, *народний депутат України, голова політичної ради СПУ:* *Єдність суспільства стає настійною вимогою часу. Забезпечимо її — буде Україна. Не забезпечимо — не буде. Можливо й ніколи.*

Сьогодні у великому залі Президії Академії наук України відкрилася міжнародна науково-практична конференція «Молодіжна політика: досвід, проблеми, перспективи». Взяти участь у її роботі висловили бажання представники Великобританії, Німеччини, Канади, Польщі, ряду інших країн та республік колишнього СРСР.

Вчора відбулася зустріч журналістів із зарубіжними гостями конференції. Подробиці — у наступних номерах «Голосу України».

На брифінгу у Києві Прем'єр-міністр України В. Фокін повідомив, що не поставив свій підпис під меморандумом, де йдеться про колективну відповідальність республік колишнього Союзу РСР перед іноземними кредиторами, оскільки союзні структури не дають інформації про борги, загальну суму активів і пасивів. Україна залишає за собою право самостійно погасити свою частину боргів. В. Фокін сказав, що представники восьми республік, які підписали документ, взяли на себе відповідальність за борги, не знаючи їхніх обсягів.

ЗАГОСТРЕННЯ КОНФЛІКТУ

З вимогою вдатися до рішучіших заходів супроти Вірменії звернулися до азербайджанського уряду учасники багатотисячного мітингу в Баку. Як відомо, до посилення напруженості між двома республіками спричинилася катастрофа військового вертольоту в Нагірному Карабаху. В Азербайджані вважають, що його збили вірменські бойовики, хоча Вірменія вбачає причину катастрофи в поганих погодних умовах. Вчора в Баку розпочала роботу позачергова сесія республіканського парламенту. Очікується, що на ній буде прийнято рішення про введення в Азербайджані надзвичайного стану, офіційне припинення економічних зв'язків з Вірменією та про відкликання з Радянської Армії всіх азербайджанців.

БЕЗ ПОПЕРЕДЖЕННЯ

«Мене зняли з посади без усякого попередження»,— сказав в інтерв'ю шведським журналістам колишній міністр закордонних справ СРСР Панкін. Він додав, що президент Горбачов повідомив його про призначення Шеварднадзе новим главою радянського зовнішньополітичного відомства того ж дня, коли про це оголосили засоби масової інформації.

ДОПОМОГА ООН БІЖЕНЦЯМ

Ірак і ООН подовжили на шість місяців дію угоди про подання допомоги ООН курдським і шиїтським біженцям в Іраці. Виявивши занепокоєння щодо фінансування цієї програми, представники ООН закликали Ірак прийняти їхню пропозицію щодо продажу іракської нафти на мільярд 600 мільйонів доларів. Така сума необхідна для оплати продуктів харчування і медикаментів, які передбачені цією допомогою.

ЗАЯВА ПРЕМ'ЄРА ІЗРАЇЛЮ

Процес мирного врегулювання на Близькому Сході, який розпочався місяць тому в Мадриді, триває, заявив прем'єр-міністр Ізраїлю Шамір. Проте, зауважив він, ми ніколи не погодимося віддати окуповані землі в обмін на мир у регіоні. Після повернення із США до Ізраїлю Шамір повідомив, що Буш запропонував відкрити новий раунд переговорів 4 грудня у Вашингтоні, а він сам висловився за перенесення мирних переговорів на Близький Схід. За вже існуючої офіційної згоди Йорданії й Палестини з американською пропозицією, ізраїльський прем'єр назвав її безглуздою.

ВІДКРИЛАСЬ СЕСІЯ СЕЙМУ

Учора відбулося урочисте відкриття сесії нового польського парламенту. На порядку денному в сеймі стоїть питання щодо складу нового уряду Польщі. Прем'єр-міністр Білецький заявив, що його кабінет піде у відставку, в той же час він продовжуватиме виконувати свої обов'язки до затвердження складу нового кабінету міністрів.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11
Відповідальний секретар — 446-72-63
Завідуючий корсітюкою 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
партій і рухів — 441-82-05,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 158.700

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень.
Сьогодні на 8 сторінках.

ДОПОВІДЬ ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ Л. М. КРАВЧУКА

НА УРОЧИСТОМУ ЗАСІДАННІ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ, ПРИСВЯЧЕНОМУ 125-РІЧЧЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ М. С. ГРУШЕВСЬКОГО

Дорогі співвітчизники!

У драматичній історії нашого народу є величні постаті, яких ніколи не огорне темінь забуття, які завжди будуть з Україною, попри лихоліття і незгоди, байдужість і духовне зубожіння.

До них насамперед слід віднести — Михайла Сергійовича Грушевського — першого Президента України, найвидатнішого нашого історика, вченого світового рівня. Небагато знайдеться діячів, які могли б зрівнятися з М. Грушевським широтою світогляду, багатогранністю інтересів, незгасною жадобою до творчості. Маючи енциклопедичні знання, здатність глибоко аналізувати і відображати суспільні процеси, він однаково плідно працював у різних галузях — в історії, літературознавстві, фольклористиці тощо.

Сьогодні ми відзначаємо 125-річчя від дня народження Михайла Сергійовича Грушевського. Це, безумовно, знаменна подія. Адже з товщі багаторічних перекручень і замовчування повертаються не лише його ім'я й творчість, а й безцінний історичний досвід, нехтувати яким ми просто не маємо права.

Народився М. Грушевський 1866 р. в м. Холмі. Здобув найвищу для свого часу академічну освіту. Дуже скоро став професором Львівського університету. Голова Наукового товариства імені Шевченка, член «Київської громади», один з керівників Національно-демократичної партії Галичини, Товариства українських поступовців, Української партії соціалістів-революціонерів. Редактор, видавець, організатор наукових студій з українознавства.

У березні 1917 — квітні 1918 років — голова Центральної Ради, потім кілька років в еміграції. Прага, Відень, Берлін. З 1924 року знову в Україні. Удостоєний званням академіка. От, здається, і все.

Та цього зовсім не досить для поколінь, що прийшли після 20-их років. Майже ніхто на Батьківщині не бачив і не читав його творів. Мало хто уявляв і об'єктивно оцінював його роль в історії України, в становленні її державності.

Знали здебільше стандартні ярлики: «реакційний вчений», «український буржуазний націоналіст», «глава антинародної Центральної Ради».

І лише доба теперішнього національного відродження знову явила нам великого сина України.

Складною і неоднозначною була його політична біографія. Ще довго будуть сперечатися історики, висвітлюючи той чи інший її епізод. Залишимо це для них.

Не все з творчої спадщини М. Грушевського прийнятне сьогодні. Але ми повинні вибрати для національної духовної скарбниці перлини тих ідей, ідей інших велетнів нашої історії, які допоможуть Україні швидко із найменшими втратами прийти до повної, реальної незалежності, проаналізувати і освоїти досвід державотворення.

Суттю всієї діяльності М. Грушевського, основою його політичної концепції є розв'язання українського питання.

Своїми корінням вono сягає у часи Переяславської ради і, видозмінюючись, лишається нерозв'язаним до новітнього часу. Україна увійшла до союзу з Московською державою на правах широкої автономії — навіть з власною адміністрацією, грошовою системою, збройними силами, дипломатичною міжнародною службою, наукою, культурою, освітою.

Однак дуже скоро, крок за кроком, державна автономія України була знищена царатом. Відтоді боротьба за відновлення державності стає основним змістом українського суспільного руху.

Його визначальна ідея найбільш концентровано і чітко була викладена М. Грушевським. «Повна самостійність і незалежність,— писав він, — є послідовним, логічним завершенням запитів національного розвитку і самовизначення всякої народності, яка займає певну територію і має достатні задатки і енергію розвитку».

Все це було і є у нашого народу, все це мала і має сьогодні Україна.

Вихідні принципи історії української держави М. Грушевського діаметрально протилежні тим постулатам, які протягом десятиліть викладались у наших школах та інститутах. Вся дотеперішня радянська історіографія будувалася на відомій тезі: Київська Русь — колиска трьох братніх народів. М. Грушевський же вважав Київську Русь першою й славною сторінкою історії української державності. Для нього це стає найважливішою точкою опори в обгрунтуванні не тільки культурних, а й політичних змагань українства в боротьбі за самовизначення.

Таким чином, український народ замість того, щоб принижено благати визнання за ним статусу «дозрілого» до власної держави, з повним правом вимагає відновлення своєї тисячолітньої державницької традиції. Тут позиція ученого тісно переплітається з точкою зору політика. Протягом усього життя М. Грушевський так і йтиме між наукою і політикою, історією і роботою на потребу дня.

Говорячи про перспективи вільного розвитку українського та інших народів Російської імперії, М. Грушевський вірив, що українську державність можна утвердити в рамках демократичної федерації.

Це гасло він відстоював в час і після революції 1905—1907 років. З ним він зустрічає Лютневу революцію і робить перші кроки на чолі Центральної Ради.

Однак розвиток подій змусив його розчаруватися в цьому гаслі. Тому М. Грушевський вже на початку 1918 р. проголошує: «Вже слово сказане! Україна стала самостійною й незалежною державою».

Зрештою, той самий шлях пройшли і ми від Декларації про державний суверенітет України до проголошення Акта незалежності України. Воно й не дивно. І покоління М. Грушевського, і наша генерація вирішує одне й те ж завдання — створення самостійної української держави. Проте подібність вирішуваних проблем не повинна нікого вводити в оману. Надто різні історичні й суспільно-політичні умови діяльності, далеко не однакові стартові можливості.

Багато в чому нашим попередникам було легше. Нація ще не зазнала тоді жахів організованого голоду і сталінського терору, тоталітарного тиску на національну самосвідомість, мову, культуру, чорнобильського нищення генофонду, не звідала всеохоплюючого почуття загального страху.

Але де в чому легше нам. Будівничі української держави сьогодення спираються на повчальний досвід учасників визвольних змагань 1917—1920 років. Ми маємо можливість взяти уроки їх практичної діяльності, спертися на більш міцну матеріальну та інтелектуальну базу, не повторити прикрих помилок. Ми просто повинні бути реалістами, бути рішучими і водночас мудрими, гнучкими і наполегливими, стійкими і згуртованими.

Нині творимо реальну державність з усіма її атрибутами: вільною економікою, власною фінансовою і кредитною системою, упорядкованими кордонами, своєю армією, службою безпеки тощо. У нашого народу з'явився справді історичний шанс, я це повторював не один раз, побудувати власну державу. Чи всі ми це добре розуміємо? Чи добре це розуміє народ, представниками якого ми є? Чи зроблено уже все необхідне для реалізації цього історичного завдання?

Верховна Рада проголосила Акт незалежності України. Проте, слід сказати відверто — далеко не всі суспільні верстви в республіці та за її межами сприйняли це однозначно. Ви самі бачите, як на це реагують в колишньому центрі. Та й у нас вдома є різні позиції щодо цього.

Хоч ми і впевнені в позитивному підсумку референдуму 1 грудня, та мусимо активно роз'яснювати всім, яким буде устрій незалежної України, для чого і для [illegible] вона потрібна.

Уявляється, що насамперед це держава, яка не протистоятиме суспільству, а буде його партнером у розв'язанні загальних для всіх проблем. Вона має бути відкритою, демократичною і правовою. Ці головні ідеї закладатимуться в основу нової Конституції України.

Від безмежно одержавленого суспільства сьогодні до його розумного роздержавлення — таким може бути наш шлях. Державна ор[illegible]ізація повинна залишати[illegible] ше на рівні всього суспільства. На місцях будуть тільки структурні підрозділи виконавчої і судової влади та органів прокуратури.

Як усі державні структури, так і структури самоврядування на місцях підпо[illegible]ковувались би виключно [illegible] кону.

Створення незалежної держави зовсім не означає будь-якого згортання відносин із навколишнім світом.

Одне з найважливіших місць у зовнішніх контактах, звичайно, належить державам, що в минулому були союзними республіками, особливо Росії. Але ми будуватимемо рівноправні стосунки і з державами Європи, Америки, інших континентів.

Незалежна Україна [illegible] проводити виважену [illegible]**нішню політику,** спрямовану на всебічний розвиток взаємовигідних відносин з усіма вільними державами у всіх сферах. Ми прагнутимемо миру з усіма нашими сусідами, які, до речі, вже готові визнати нас як повноправних суб'єктів міжнародного права після референдуму 1 грудня.

На міцну державну **основу** будуть поставлені контакти з українською діаспорою.

Загалом хотів би тут наголосити: ми повинні бути сильними, вільними і багатими, щоб нас поважали; ми повинні бути миролюбними, щоб нас не боялись; ми повинні бути розумними, підприємливими, щоб з нами шукали співробітництва; ми повинні бути справді демократичними, щоб допомагати своїм прикладом здобувати свободу іншим.

Символічно, що в цьому ми також продовжуємо і розвиваємо ідеї Грушевського. Зокрема, він вказував на необхідність «економічної конвенсії» з Росією, врегулювання військових проблем. Навіть більше того, М. Грушевський планував будівництво спільного **загальноєвропейського дому.**

Ще один принциповий момент: ми розпочали будівництво демократичної держави.

(Закінчення на 3-й стор.).

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

М. Грушевський, як відомо, захоплювався генієм українського народу, який створив складну демократичну організацію величезного краю і приводив її в рух. Він уважно аналізує появу та розвиток по суті конституційних принципів керівництва козацькою республікою: виборності й колегіальності адміністрації, широкої участі в управлінні народних мас, які мали право в будь-яку історичну мить вимагати від гетьманів та старшин звіт про їхню діяльність, усувати їх з посад і піддавати карі.

При цьому поєднувалося широке народовладдя і сувора дисципліна. Досконалість конституційних виборних засад та застосування їх на практиці наводить вченого на думку, яка надовго стає його життєвим кредо,— побудувати демократичну, суверенну Україну.

Ми переконані: правити мають не правителі, **а закони**. Повинно бути беззастережне верховенство не «вищих розпоряджень», а прав і свобод людини. Зрозуміло, що для цього потрібно докласти чимало зусиль, бути наполегливим в досягненні цієї великої мети.

Ось чому хочу привернути вашу увагу до проблеми дієвості правових актів, що приймаються Верховною Радою. Адже справжня демократія неможлива без ефективного функціонування владних структур.

На урочистих зборах, присвячених Дню незалежності України, наводилися дані про те, скільки Верховна Рада ухвалила законів. З того часу ця цифра ще збільшилася. Не даватиму оцінку якості прийнятих документів. Давайте замислимося над питанням, як вони впроваджуються в життя? На жаль, стан речей тут вкрай незадовільний.

Причин цього, звичайно, багато. Але хотілося б наголосити на двох, на мій погляд, основних.

Насамперед йдеться про недобудованість нашої новонародженої незалежної держави. Практично всі її інститути перебувають у процесі становлення. Армія і митниця, національний банк і прокуратура, служба національної безпеки і республіканська гвардія — всі вони ведуть пошук найоптимальніших форм і методів діяльності. А, крім того, зустрічають активний опір залишків колишнього центру. І не мають фактичної фінансової підтримки з боку незалежної української держави.

Наша демократія ще дуже молода. І тому багато залежатиме від того, які підвалини будуть закладені в основу цієї тендітної будівлі.

По-друге, останнім часом чимало говориться про злам адміністративно - командної системи. Справді, її серцевина зруйнована. Проте залишилися численні непотрібні в сучасних умовах управлінські структури, які гальмують перехід до ринку. Це закономірно, бо він, ринок, фактично підриває основи їх існування.

Є чимало людей нездатних працювати на нових засадах. Більше того, пробиваються спроби повернутися до «старих добрих часів».

Тому найближчим часом слід зробити все необхідне, щоб подолати опір віджилого, відмираючого, розчистити дорогу глибоким і всебічним реформам.

Є й об'єктивні труднощі творення незалежної України. Серед них — розрив старих, усталених зв'язків, виникнення нових, брак професійно підготовлених кадрів, здатних працювати в нинішніх умовах.

Заважає також психологія покори, яка насаджувалася десятиліттями. Змінити її дуже важко. Люди звикли чекати вказівок «згори» і виконувати роботу за командою. Вони не мають досвіду будівництва держави, яка була б справді демократичною і дбала б про інтереси всіх своїх громадян.

Як тут знову не згадати М. Грушевського. Ось що він писав: «Мати змогу вести політику реальну, в ліпшім значенні того слова се, розуміється, ідеал кожного практичного політика. Практична політика не забава, не «штука для штуки», вона ставить своїм завданням служити живому життю народу, здобуваючи йому нові підвалини для розвитку його матеріальних і духовних сил, для поступу на дорозі добробуту, сили, щастя».

Окреме і надзвичайної ваги питання — проблеми економіки. І тут не можна не сказати про багатющу спадщину Михайла Сергійовича Грушевського. Хоч він досліджував переважно історію України, але згодом поширив свої спостереження, узагальнив їх і спробував дати синтетичну історію. У світ виходить одна з маловідомих і не оцінених навіть науковцями фундаментальна соціологічна праця «Початки громадянства. (Генетична соціологія)».

У ній найбільш повно викладено економічні погляди Грушевського. Зокрема, обгрунтовується походження власності і держави, розвиток суспільства.

Економіка, на думку М. Грушевського, тільки тоді справді стане позитивним складником народного життя, коли вона буде дійсно реальною силою, а не тепличною, штучно плеканою квіткою, на котру треба хухукати щохвилі і невпинно, замість того, щоб в ній мати поміч і опору.

Відомо, що протягом останніх десятиріч власної економічної політики Україна не мала. Для неї вироблялися вказівки у центрі без урахування об'єктивних потреб та інтересів народу, належної оцінки регіональних умов і економічних можливостей.

Саме через це в республіці склалася деформована структура економіки. На долю паливно-енергетичного і металургійного комплексів, приміром, припадає близько 42 відсотків діючих промислово-виробничих основних фондів. А частка галузей, що працюють на споживчий ринок, у загальному обсязі валової промислової продукції за останні десятиріччя не перевищувала 29 відсотків, тоді як у розвинутих країнах цей показник досягає 50—60 відсотків.

Характерною ознакою для більшості галузей народного господарства України є великий коефіцієнт зношеності основних виробничих фондів — в основних галузях він становить у середньому 50—60 відсотків і вище.

На територію України припадає четверта частина загального промислового забруднення природного середовища, а рівень концентрації шкідливих речовин на одиницю площі в республіці більш як у 6 разів перевищує середній показник по території колишнього Союзу. Ми забезпечували і забезпечуємо поки що Союзу його промислову потужність, а собі залишаємо перспективу економічних катастроф.

Щоб подолати наслідки такого бездумного господарювання, побудувати незалежну українську демократичну державу, ми повинні подбати про те, щоб кожному виробникові було вигідно й цікаво працювати. Це можливо тоді, коли держава дбатиме про гармонійне поєднання інтересів окремого виробника і народу.

Функція держави не в тому, щоб нагодувати народ, а в тому, щоб створювати такі умови, коли б народ сам себе годував, тобто добре працював і мав можливість створювати достаток. Це — головна мета діяльності держави. Що ж треба зробити заради її досягнення?

Відповідаючи на це запитання, повинні пам'ятати, що економіка має не лише перспективні проблеми, які треба вирішувати. Є вузли, які слід розв'язувати негайно. Тому важливо, щоб Кабінет Міністрів мав змогу діяти оперативно і розкуто. Візьміть хоча б для прикладу лібералізацію цін в Російській Федерації. Адже зрозуміло, що ми змушені швидко реагувати на неї відповідним чином.

До речі, цей крок, здійснений керівництвом Росії без узгодження з іншими колишніми союзними республіками — досить переконливе свідчення того, що Договору про економічне співтовариство не судилося довге життя.

Отже, які проблеми належить вирішити в першу чергу?

По-перше, провести докорінну реформацію відносин власності і прийняти до кінця цього року концепцію роздержавлення і приватизації. Це буде головним фактором стабілізації економіки, її оновлення на принципово нових засадах.

По-друге, сформувати об'єкти ринкової інфраструктури, забезпечити їх правове, організаційне, економічне та соціальне функціонування. Створення ринкової інфраструктури в умовах різкого розбалансування матеріальних ресурсів з потребами, високого рівня монополізації виробництва, деформації системи ціноутворення є ключовою проблемою.

Слід також створити таку податкову систему, яка б не душила ініціативу виробника, а заохочувала його до плідної, творчої праці.

По-третє, необхідно розв'язати проблему виробництва достатньої кількості сільськогосподарських продуктів, їх переробку, зберігання. На це спрямована ціла низка законів і постанов.

Подолати негативні тенденції розвитку сільського господарства, на нашу думку, можливо лише шляхом проведення кардинальної земельної реформи. Зокрема, реформуванням відносин власності на землю.

Початок земельної реформи вже покладено. Її кінцева мета — реалізувати право власності на землю громадян, колективів, громадських організацій, держави, забезпечити розвиток різноманітних форм господарювання.

Слід дати реальну свободу селянинові у виборі форм власності і форм господарювання, забезпечити еквівалентний обмін з промисловістю і ліквідувати ті управлінські структури, які живуть за рахунок селянина і є зайвими.

І, нарешті, слід сформувати власну науково-технічну політику, спрямовану на розв'язання соціальних, економічних, культурних та інших проблем республіки, зміцнення її суверенітету, престижу на міжнародному рівні.

В умовах незалежності і поширення ринкових відносин першочерговим завданням **є соціальний захист громадян**. Цьому питанню Верховна Рада приділяє належну увагу. Зокрема, було прийнято дев'ять відповідних законів. Урядом постійно вишукуються реальні можливості для реалізації додаткових заходів соціальної підтримки населення. Розробляються довгострокові комплексні програми. В них передбачаються відповідні заходи у сфері професійної зайнятості, охорони здоров'я матері і дитини, захисту пенсіонерів та інвалідів.

Важливим напрямком соціальної політики є проведення докорінної реформи **оплати праці**. Планується провести укладення системи дво- і тристоронніх тарифних угод у рамках колективних договорів, галузевих і міжгалузевих угод, підвищення зарплати з огляду на зростання цін на товари першої необхідності.

Розвиток соціальної сфери здійснюватиметься на базі одночасного зростання обсягів її фінансування за рахунок усіх наявних джерел. Перевага у використанні суспільних фондів споживання надаватиметься непрацездатним членам суспільства та малозабезпеченим сім'ям, які мають дітей.

Творення нової України вимагає якісно нового стану **духовності** народу, підвищення його освітнього й культурного потенціалу, структурних змін системи вищої освіти, що визначатимуться якісними зрушеннями в народногосподарській структурі.

Ми позбавляємося нині «найтяжчого і найшкідливішого», за словами М. Грушевського, ярма: «добровільно прийнятого духовного чи морального закріпощення». Це духовне холуйство нав'язувалося українцям віками. Вбивалася наша національна самосвідомість, нищилися мова, культура, звичаї, що привело нас до крайньої межі духовного занепаду.

Наш священний обов'язок — забезпечити духовне відродження української нації, гарантуючи водночас вільний національно-культурний розвиток усім національностям, що складають народ України.

У цьому зв'язку особливо хотів би наголосити на баченні М. Грушевським засад національної політики. Він вважав, що Україна — не лише для українців, а для всіх, хто живе на Україні, а живучи — любить її, а люблячи, хоче працювати для добра краю і його людності, служити їй, а не обдирати, не експлуатувати для себе.

Слушно зауважити, що М. Грушевський, поклавши все своє життя заради піднесення української мови, був і палким прибічником прийняття закону про мови, який регламентував би права і статус так званих «недержавних мов», і встановлював би гарантії їхнього вільного і необмеженого розвитку.

Розмірковуючи над політичними ідеалами і практичним втіленням ідей М. Грушевського, мимоволі звертаєш увагу на ідеї встановлення в українському домі злагоди і довір'я. В роботі «На порозі нової України» він наголошував, що найдорожче є самостійність і незалежність нашого народу: «Мусимо згромадитися коло сієї мети всі, скільки є свідомих і відданих інтересам нашої батьківщини. Збиратися в тісну й компактну фалангу, відложивши всі партійні й групові різниці, всі міркування про партійні вигоди й інтереси».

Дуже хотілося, щоб ці слова почули всі. І не лише почули, а й взяли до серця, прийняли як дороговказ. Єдність і спільні дії сьогодні — вирішальний фактор здобуття нашої незалежності.

М. Грушевський єднав інтереси Західної України і України Східної. Він немов би вивищувався над політичними пристрастями, бо дав для українського народу національну ідею — історичну закономірність здобуття українським народом державності.

Сумний досвід втрачених шансів поновити державність України змушує нас першочергову увагу приділяти **об'єднанню народу**. Адже не є таємницею, що Київська держава значною мірою тому стала здобиччю зовнішніх ворогів, що була ослаблена чварами князів, козацька християнська республіка занепала внаслідок внутрішньої боротьби за гетьманську булаву, Українська Народна Республіка була повалена через невміння лідерів різних угруповань поставити національні інтереси вище соціальних та особистих.

Отже, найперше, чого вимагає від нас час, нинішня політична ситуація — це пошук спільного, об'єднуючого, консолідуючого елементу в ім'я юридичного і фактичного, внутрішнього і міжнародного утвердження незалежності у всіх сферах життя республіки. Головне завдання для нас сьогодні полягає у встановленні довіри народу до влади, влади — до народу, людини — до людини.

Лише злагода дасть нам змогу побудувати нову, вільну, суверенну державу — державу народу і для народу, для його блага, процвітання, щастя.

Михайло Сергійович Грушевський поклав усе своє життя на вівтар справи українського національного відродження, створення незалежної української держави. В нашій пам'яті він назавжди залишиться і як автор монументального дослідження «Історія України — Руси», і як один з головних творців самої історії.

В його тривалому і насиченому драматичними подіями житті були перемоги і поразки, піднесення і зриви. Але з упевненістю можна сказати: доки жива Україна — житиме з нею в наших серцях талановитий і самовідданий її син — Михайло Грушевський.

Доки в наших душах живе пам'ять про борців за волю і незалежність — житиме Україна!

Телеграфним рядком з Чернігова

ПІСНЯ НА ОДИН ДЕНЬ

створена поетом С. Реп'яхом та композитором М. Збарацьким. Вони присвятили її Всеукраїнському референдуму. Головне, як вони вважають, щоб її слова «Хоч на серці гроза, хоч на віях сльоза, ти скажи своє «за» — за свою Україну!» допомогли чернігівчанам правильно визначитися 1-го грудня.

ПРОВОКАЦІЙНІ ЧУТКИ

Рухівці спалили 100 тонн тюкованого сіна в селі Дягові Менського району. Ці чутки, що днями пішли по Чернігову, спростував голова сільради М. Коньок: «Провокаційні домисли. Ми подібної інформації не маємо. Сіно, мабуть, згоріло від необережного користування цигарками нічних крадіїв». Слідство ведеться.

ФЕРМЕРИ ГУРТУЮТЬСЯ

У селищі «Прогрес» Козелецького району відбулися збори фермерів Чернігівщини. Вони створили обласне відділення Українського фонду підтримки селянських господарств.

СПРАВЕДЛИВІСТЬ ПО-СОСНИЦЬКИ

Як стало відомо громадськості Сосницького району, більшість дефіцитних товарів, що надходили в район, потрапляли в ті трудові колективи, де працюють 17 членів районної комісії по розподілу товарів.

ПІШЛА ВІДДАЧА

Результативно завершились контакти з інофірмами представників Прилуцького об'єднання «Пожмашина», Чернігівської макаронної фабрики. Тут вже випускають модернізовану продукцію.

Сергій ПАВЛЕНКО.

Знак біди

ОТРУЄНІ ПЛАСТІВЦІ

У госпмазі села Динівці Новоселицького району недавно з'явилися пакетики з кукурудзяними пластівцями. Діти, охочі до цих ласощів, поспішили до прилавка. Через певний час усіх, хто скуштував пластівців, почало судомити від болю. Довелося терміново викликати «швидку допомогу».

Лікарі встановили, що діти постраждали від небезпечного отрутохімікату, призначеного для гризунів. Як з'ясувалося, кооператори з Іжевська використовують кукурудзяну суміш для виготовлення препарату для знищення щурів, мишей та інших шкідників. Як отрута потрапила до пакетів з пластівцями, встановить, очевидно, слідство.

Семеро потерпілих динівецьких школярів врятовано від смерті — лікарі постаралися. Де ж гарантія, що завтра пластівці не потраплять до інших дітей?

Василь БАБУХ.

Чернівецька область.

ЗА КОГО ГОЛОСУВАТИМУТЬ У ХЕРСОНІ?

Вибори Президента

14—19 листопада місцевий соціологічний центр на прохання нашої газети провів соціологічні дослідження. Було персонально опитано 500 чоловік, які представляють усі верстви населення міста, всі райони та виборні дільниці. Результати показують переконливу перемогу в Херсоні кандидата в Президенти Л. Кравчука.

При опитуванні голоси розподілилися так: Л. Кравчук набрав 51,6 відсотка; В. Чорновіл — 15; Л. Лук'яненко — 3,6; В. Гриньов — 3,3; І. Юхновський — 1,0; Л. Табурянський — 0,7; А. Ткаченко — 0,7.

1,6 відсотка опитуваних були проти всіх кандидатів; один відсоток узагалі не збирається голосувати, 20 — ще не вирішили, за кого голосуватимуть. Майже 78 опитуваних упевнені в перемозі Л. Кравчука, 40,5 відсотка називають його кандидатом, котрий подобається їм як особистість, а 67 відсотків у тій чи іншій мірі підтримують його програму.

Одночасно виявилося, що 71,4 відсотка виборців голосуватимуть на референдумі за незалежність України, 4,5 — проти незалежності, 1,6 — взагалі не братимуть участі у референдумі, 22,7 — вагаються, голосувати чи ні. Ці дані ми плануємо уточнити в ході контрольного телефонного опитування. Респонденти вже визначені комп'ютерним способом.

Володимир КОРОБОВ, старший викладач Херсонського педагогічного інституту, кандидат соціологічних наук, директор соціологічного центру Херсона.

Ми попросили прокоментувати результати дослідження доповідача докладніше. Володимир Кузьмич сказав:

— Нагадаю, для соціології важливі не тільки кількість опитуваних, а надійність техніки, процедур, методів прогнозування. Для опитування люди добиралися за допомогою вивірених методів, вироблених під час виборчої кампанії 1989 — 1990 року.

Назву деякі «живинки» опитування. Чомусь люди називають Лук'яненка Левком, а не інакше, хоча інших кандидатів величають, як прийнято: Леонід Макарович, Вячеслав Максимович... Найбільше поінформовані не стільки про програми кандидатів, скільки про особистості. Головне джерело цієї інформації — газети, в тому числі й «Голос України» (43 відсотки), радіо, телебачення.

Городяни вважають, що для посади Президента найбільше підходить економіст — якраз та професія, яку має Кравчук. За п'ятибальною шкалою оцінювалися особисті якості кандидатів. Вони розподілилися так: хороше здоров'я (середній бал — 4,6), вік (4,0). судимість у минулому (3,3), сімейний стан (3,0), релігійність та приналежність до партії (2,1).

Ідею повної незалежності визнало 25 відсотків опитуваних, а цю ж ідею на фоні поліпшення економічного становища назвало вже 52 відсотки. Люди пов'язують наш рух уперед та достаток з лідерами, які втілили у свої програми реалізм аргументів, глибоке розуміння ситуації. Якщо оперувати цифрами, то тут Кравчуку нема рівних.

Гостя корпункту приймав Іван КАЛИНИЧЕНКО.

Лист додому

«Б'ють! Поверніть на Україну!»

Жителя Луцька В. Мельничука призвали в армію у травні цього року. Нині він проходить службу в Ломоносівському районі поблизу Санкт-Петербурга. Недавно солдат надіслав рідним листа, якого надрукувала луцька міська газета «Народна трибуна». Ось що пише юнак: «Тут почали принижувати мою національність, «старики» примушують стояти за них у нарядах, коли не по-їхньому, б'ють і ногами, і руками. Імо те, що залишають старослужбовці. А, трапляється, то й голодними ходимо. Часто мусимо купувати для них цигарки, коли не купиш, знову б'ють. В мене вже нема терпіння тут служити. На Україні проходять великі зміни, а я служу в Росії. Допоможіть повернутися на мою Україну».

Богдан БЕРЕКЕТА.

Луцьк. Фото Олекси ВАЩЕНКА.

На Закавказзі стріляють — матері України плачуть

Класика

ВОЯЖУЮТЬ ГАРНІТУРИ

Останнім часом товарна база Маріупольського металургійного комбінату «Азовсталь» стала своєрідним меблевим «товчком». Сюди за бартером надходять югославські гарнітури, де їх куплять і вивозять додому працівники підприємства.

Та не всі меблеві гарнітури потрапляють у квартири металургів. Тут же, на базі, їх перекуповують жваві компанії молодих людей. Наприклад, за спальний гарнітур вартістю 5,5 тисячі карбованців вони залюбки пропонують 15. А далі, кажуть, спритні ділки перегашують викуплені у маріупольців гарнітури до республік Середньої Азії, де без проблем збувають їх за 30 і більше тисяч.

Як відомо, вивезення подібних товарів за межі України заборонено, та гендлярі знають, як обминути закон.

Юрій ДОЦЕНКО.

Донецьк.

Біржові новини

ЯК ЗДОРОВ'Я, ДОЛАРЕ?

П'ятнадцятого листопада у Нью-Йорку стався різкий спад курсів акцій. Раніше приблизно такий же спад ділової активності мав місце у Сполучених Штатах, коли у Москві до влади прийшов ДКНС. Цього разу провал на фондовій біржі Сполучених Штатів був викликаний негативними оцінками стану економіки США, а також повідомленнями про припинення експорту нафти з Росії та посиленням контролю адміністрації Бориса Єльцина над торгівлею золотом та іншими дорогоцінними металами. Хвиля американського спаду прокотилася над біржами Японії та Європи, долар знову пішов униз, а ціна золота — вгору. Уряди і банки країн європейського Спільного ринку перехопили ініціативу в свої руки. Американський долар опинився на краю прірви, і діловий світ, затамувавши подих, стежив за тим, що робиться у Німеччині. Було оголошено, що «Бундесбанк» свою процентну ставку змінювати не буде, і діловий світ від Нью-Йорка до Токіо полегшено зітхнув. На рішення німецького керівництва вплинула позиція європейських партнерів по Спільному ринку, передусім Франції та Великобританії, які дуже заклопотані підвищенням курсу німецької марки.

У Лондоні акції впали на чотири відсотки, фунт ослаб проти німецької марки — двісті вісімдесят вісім пфенінгів, але зміцнів проти долара США — майже сто вісімдесят центів. У Парижі акції за тиждень впали порівняно слабо — на два відсотки. У Мілані спад був ще менший — якихось півтора відсотки, на ринках валют фунт стерлінгів коштував дві тисячі сто сімдесят дев'ять італійських лір. У Цюріху сильний чотирипроцентний спад поєднався з ослабленням швейцарського франка до ста двадцяти пфенінгів німецької марки. В Амстердамі песимізм на біржі був дещо менший — спад становив менш як два відсотки. Ще менше постраждала біржа в далекій Австралії — всього півтора відсотки, а місцевий долар коштував близько семидесяти дев'яти центів долара США, тоді як у Гонконзі за тиждень акції навіть трохи зросли (0,5 відсотка). І завершимо Франкфуртом-на-Майні, де сильний чотирипроцентний спад на фондовій біржі поєднався з припиненням росту німецької марки по відношенню до європейських валют.

У Москві, на валютних торгах долар піднявся до ста десяти карбованців. На чорних ринках України мінімальна ціна — сімдесят п'ять карбованців за долар зареєстрована у Севастополі. У Львові та Києві зелена банкнота «тягне» на п'ятнадцять карбованців більше. Загалом темпи інфляції за показниками чорного ринку у нас, на Україні, менші, аніж у Москві, й карбованець тримається краще.

Олег ЛЕУС.

Експрес-інтерв'ю

КВИТОК У «КОНВЕРТОВАНЕ» КІНО

Кіноринок «Відкрита зона» працюватиме у Києві з 7 по 15 грудня цього року. У його роботі візьмуть участь представники кіностудій та кінопрокату суверенних республік.

Два перші кіноринки відбулися в Одесі на фестивалі «Золотий Дюк». Чим відрізнятиметься нинішній від своїх попередників! Розповідає ОЛЕГ ФІАЛКО, директор «Відкритої зони»:

— Це кіноринок, на який запрошуватимуться володарі цікавих фільмів і пропагуватимуться наші кінострічки, які ще не дуже відомі за межами республіки. Крім комерційних, на ринку передбачаються духовні акції. Будуть створені сприятливі умови для презентації фільмів, які, на думку самих творців, не є комерційними. Їх рівень визначатимуть близько трьохсот представників прокатницьких організацій. Це дасть шанс багатьом «неконвертованим» фільмам бути купленими іншими республіками.

Особливу увагу ми надаватимемо також просуванню українського кінематографа на світовий ринок.

— Як ви оцінюєте перспективи нашої кінопродукції на «Відкритій зоні»!

— Серед фільмів України, як і колишнього Союзу, лише 10—12 відсотків заслуговують на поняття «фільм». Решта ж — звичайна кіномакулатура.

— Чим це можна пояснити!

— На терені національного відродження швидко розвивається неокон'юнктура. Замість партійно-комсомольської тематики нинішні кінохалтурники спекулюють на січових стрільцях, козаках тощо.

— Думаю, кіноринок дасть можливість відфільтрувати справді національні твори від фольклорних пародій.

— Цьому приділятиметься особлива увага.

— Куди вкладатимуться кошти, виручені з ринку!

— Насамперед на розвиток українського кінематографа. Однак спочатку їх треба заробити.

Інтерв'ю провів Володимир ТЕТЕРУК.

...ЛОСУВАТИМУТЬ У ХЕРСОНІ?

...Президента

...добається їм як осо... 67 відсотків у тій ...мірі підтримують ...раму.

...сно виявилося, що ...отка виборців голо... на референдумі ...ність України, 4,5 ...незалежності, 1,6 — ...е братимуть участі ...думі, 22,7 — вага... ...лосувати чи ні. Ці ...плануємо уточнити в ...рольного телефонно... ...вання. Респонденти ...ачені комп'ютерним ...

...имир КОРОБОВ, ... викладач Хе...кого педагогічно... ...титуту, кандидат ...огічних наук, ди... соціологічного ... Херсона.

Ми попросили прокоментувати результати дослідження докладніше. Володимир Кузьмич сказав:

— Нагадаю, для соціології важливі не тільки кількість опитуваних, а надійність техніки, процедур, методів прогнозування Для опитування люди добиралися за допомогою вивірених методів, вироблених під час виборчої кампанії 1989 — 1990 року

Назву деякі «живинки» опитування. Чомусь люди називають Лук'яненка Левком, а не інакше, хоча інших кандидатів величають, як прийнято: Леонід Макарович, Вячеслав Максимович... Найбільше поінформовані не стільки про програми кандидатів, скільки про особистості. Головне джерело цієї інформації — газети, в тому числі й «Голос України» (43 відсотки), радіо, телебачення.

Городяни вважають, що для посади Президента найбільше підходить економіст — якраз та професія, яку має Кравчук. За п'ятибальною шкалою оцінювалися особисті якості кандидатів. Вони розподілилися так: хороше здоров'я (середній бал — 4,6), вік (4,0). судимість у минулому (3,3), сімейний стан (3,0), релігійність та приналежність до партії (2,1).

Ідею повної незалежності визнало 25 відсотків опитуваних, а цю ж ідею на фоні поліпшення економічного становища назвало вже 52 відсотки. Люди пов'язують наш рух уперед та достаток з лідерами, які втілили у свої програми реалізм аргументів, глибоке розуміння ситуації Якщо оперувати цифрами, то тут Кравчуку нема рівних.

Гостя корпункту приймав
Іван КАЛИНИЧЕНКО.

На Закавказзі
стріляють
МАТЕРІ
України
плачуть

Класика

ВОЯЖУЮТЬ ГАРНІТУРИ

Останнім часом товарна база Маріупольського металургійного комбінату «Азовсталь» стала своєрідним меблевим «товчком». Сюди за бартером надходять югославські гарнітури, де їх купляють і вивозять додому працівники підприємства.

Та не всі меблеві гарнітури потрапляють у квартири металургів. Тут же, на базі, їх перекуповують жваві компанії молодих людей. Наприклад, за спальний гарнітур вартістю 5,5 тисячі карбованців вони залюбки пропонують 15. А далі, кажуть, спритні ділки переганяють викуплені у маріупольців гарнітури до республік Середньої Азії, де без проблем збувають їх за 30 і більше тисяч

Як відомо, вивезення подібних товарів за межі України заборонено, та гендлярі знають, як обминути закон.

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецьк.

Черги на митницях. Хто винний?

На численні прохання наших читачів кореспондент «Голосу України» зустрівся з начальником Українського управління митного контролю Анатолієм Григоровичем ПИЛИПЕНКОМ.

Це зацікавить всіх

— Відомо, що раніше всі надходження з митниць спрямовувались до центру. Яке становище зараз?

— Сьогодні всі без винятку прибутки від митниць залишаються у республіці, надходять до республіканського бюджету. Тут не виникає ніяких ускладнень: бюджетні утворення що московські, що республіканські, однакові... І банки ті ж самі.

— Отже, як ви раніше нічого не мали, підкоряючись центру, так і нині становище не змінилося?

— Я б не сказав, що ми мали і не маємо. Зараз ми закінчуємо ремонт будинку для приміщення київської митниці. Гроші маємо. Нам бракує лише організаційної допомоги. Центр нами вже не керує. А на виконання української програми щодо нашого західного кордону необхідно близько 500 мільйонів карбованців за цінами 1989 року.

— Це для того, щоб раз і назавжди позбавитися тих жахливих черг на митницях?

— Ні. Для того, щоб до[illegible], що вже є. [illegible] навіси, поставити нові меблі і т. ін. Мільйонів з 10 вже вкладено, за умови, що Митний комітет СРСР взяв на баланс автопереходи тільки минулого року. Перебудувалися раз, другий, тоді покинули... Ми маємо знову доводити, що треба робити так, як ми робили раніше. Лише перевести все з одного підпорядкування до іншого.

— Але ж нині на митницях така ж катастрофічна ситуація, як і раніше: черги не зменшуються...

— У чергах винна не митниця, а економічна ситуація по обидва боки кордону. Поки будуть такі розбіжності у цінах, доти будуть черги.

— Як ви ставитесь до мита на ввезення товарів до нашої країни? У Росії це вже скасували. Чи скасують в Україні?

— Де-факто скасування мита на ввезення поширюється і на Україну. А де-юре... Ми будемо просити Кабінет міністрів України замість складання власної постанови, затвердити в нашій республіці ту, яку росіяни вже мають. Ми пропонуємо, щоб кожне підприємство та організація мали право ввозити в Україну товари і продавати їх тут на власний розсуд. Адже раніше організації мали право ввозити товар, але тільки для власних робітників. Необхідно скасувати мито та податки на ввезення продукції для приватних осіб.

— А щодо вивезення?

— Необхідно створити такі умови, за яких вивозити формально можна було б усе, бо обмеження — порушення прав людини. Митниця може сказати, що такий от товар вивозити заборонено, але ні в якому разі не конфісковувати...

— Чи будуть митниці на кордонах з республіками колишнього СРСР?

— Як вирішить Верховна Рада України, так і буде. Хочу лише зауважити, що коли ми збудуємо митниці на кордоні, припустимо, з Росією, то з того боку одразу ж теж збудують. Наслідком стане затримка в русі товарів, ускладнення із взаємною торгівлею. Країни ЄЕС у 1992 році взагалі відкриють внутрішні кордони, вони збираються створити спільне міністерство оборони, єдину грошову одиницю, а ми — навпаки.

— Чому нині на кордоні пропускають приватні автомашини, туристичні автобуси тільки у службових справах, із службовими паспортами?

— Це не на кордоні. Ради народних депутатів прикордонних областей прийняли власну постанову і доручили місцевим відділенням внутрішніх справ не пропускати приватні автомашини та автобуси з інших областей і республік у напрямку до кордону. Це пояснюється складною екологічною обстановкою на кордоні.

Розмову вела
Катерина ВОРОНЕНКО.

ТАКОЇ ПАРТІЇ ЩЕ НЕМА

Реалії

Але вона буде. В цьому впевнена група молодих, ініціативних людей, що об'єдналися поки що під умовною назвою «Третя республіка». Ініціативна група, до якої входять відомі в Україні та за її межами лідери студентського руху Маркіян Іващишин, Михайло Канафоцький, Володимир Чемерис, а також народний депутат України [illegible] планує найближчим часом провести установчий з'їзд партії. Загалом географія її представництва досить широка — від Києва до Львова, від Харкова до Одеси та Миколаєва.

Чого вони хочуть? Що за третю республіку збираються будувати? Невже мало партій створено в Україні? Може, просто знову справджується відома приказка про те, що де двоє українців, там три партії? Ці запитання виникали в мене, доки не ознайомився із заявою, що її оприлюднила ініціативна група. І йдеться в ній ось про що. Оскільки всі діючі нині політичні партії та рухи створювалися як антитеза до КПРС, то з її забороною вони себе практично вичерпали. До того ж на сьогодні є всі підстави вважати, що 1 грудня здійсниться головна мета більшості партій — Україна здобуде незалежність. Тоді ці партії взагалі втратять те підгрунтя, на якому існують. І насамперед це станеться тому, що на більше вони не здатні.

Саме тому на їх місце мають прийти молоді політики, які вміють мислити по-новому.

Опиратиметься нова політична сила на молоде покоління, потенційно здатне сформувати суспільні відносини на засадах приватної власності. Підтримуватиме підприємців та бізнесменів і всіляко сприятиме їх діяльності. Боротиметься за створення стабільної, авторитетної державної влади, що діятиме в умовах суспільної свободи. Отже, можна говорити про те, що в Україні зароджується партія новітньої буржуазії?

І на завершення, чому ініціативна група вибрала назву — «Третя республіка». Молодь вважає, що до цього часу Україна мала дві республіки — козацьку, часів XVII століття та Українську народну початку XX. Жити в третій, заможній, вільній республіці — ось бажання народжуваної партії.

Сергій ЛАВРЕНЮК.

...ДОЛАРЕ?

...у стався різкий спад ...же спад ділової ак... ...х, коли у Москві до... ...ал на фондовій біржі ...егативними оцінками ...вленнями про припи...ненням контролю адмі... ...о золотом та іншими ...канського спаду про... ...долар знову пішов ...банки країн європей... ...ціативу в свої руки. ...ю прірви, і діловий ...що робиться у Ні... ...банк» свою процент... ...світ від Нью-Йорка ...німецького керівни... ...артнерів по Спіль... ...кобританії, які дуже ...ої марки.

...відсотки, фунт ослаб ...десят вісім пфенінгів, ...айже сто вісімдесят ...вали порівняно слабо ... ще менший — яки... ...фунт стерлінгів кош... ...талійських лір. У Цю... ...єднався з ослаблен... ...яти пфенінгів німець... ...рі був дещо менший ...ки. Ще менше по... ...всього півтора від... ...ько семидесяти дев'я... ...нзі за тиждень акції ...вершимо Франкфур... ...тний спад на фондо... ...ку німецької марки

...піднявся до ста де... ...країни мінімальна ці... ...лар зареєстрована у ... банкнота «тягне» на ...м темпи інфляції за ...Україні, менші, аніж ...ще.

Олег ЛЕУС.

Експрес-інтерв'ю

КВИТОК У «КОНВЕРТОВАНЕ» КІНО

Кіноринок «Відкрита зона» працюватиме у Києві з 7 по 15 грудня цього року. У його роботі візьмуть участь представники кіностудій та кінопрокату суверенних республік.

Два перші кіноринки відбулися в Одесі на фестивалі «Золотий Дюк». Чим відрізнятиметься нинішній від своїх попередників? Розповідає ОЛЕГ ФІАЛКО, директор «Відкритої зони»:

— Це кіноринок, на який запрошуватимуться володарі цікавих фільмів і пропагуватимуться наші кінострічки, які ще не дуже відомі за межами республіки. Крім комерційних, на ринку передбачаються духовні акції. Будуть створені сприятливі умови для презентації фільмів, які, на думку самих творців, не є комерційними. Їх рівень визначатимуть близько трьохсот представників прокатницьких організацій. Це дасть шанс багатьом «неконвертованим» фільмам бути купленими іншими республіками.

Особливу увагу ми надаватимемо також просуванню українського кінематографа на світовий ринок.

— Як ви оцінюєте перспективи нашої кінопродукції на «Відкритій зоні»?

— Серед фільмів України, як і колишнього Союзу, лише 10—12 відсотків заслуговують на поняття «фільм». Решта ж — звичайна кіномакулатура.

І київський кіноринок
«Відкрита зона»
7-15 грудня 1991.

— Чим це можна пояснити?

— На терені національного відродження швидко розвивається неокон'юнктура. Замість партійно-комсомольської тематики нинішні кінохалтурники спекулюють на січових стрільцях, козаках тощо.

— Думаю, кіноринок дасть можливість відфільтрувати справді національні твори від фольклорних пародій.

— Цьому приділятиметься особлива увага.

— Куди вкладатимуться кошти, виручені з ринку?

— Насамперед на розвиток українського кінематографа. Однак спочатку їх треба заробити.

Інтерв'ю провів
Володимир ТЕТЕРУК.

Спорт

РЕПЕТИЦІЯ ПЕРЕД СПЕКТАКЛЕМ

Минулої п'ятниці відбулися перші матчі 1/8 фіналу розіграшу Кубка колишнього СРСР Можна сказати, що цей етап змагання набув українських барв. Наше представництво тут солідне. В Одесі «Чорноморець» переграв донецького «Шахтаря» — 2:0 (Никифоров, Гецько). Ще вагомішою була перемога «Металіста», який у Харкові приймав дніпропетровський «Дніпро» — 3:0 (Аджоєв, Хомуха, Шулятицький). Так харків'яни відзначили народження сина в старшого тренера Леоніда Ткаченка і весілля свого товариша Олександра Призетка.

І перш ніж перейти до київського матчу, назву результат гри в Ташкенті між «Пахтакором» і ЦСКА. Нічия — 1:1.

Так-от у Києві динамівці приймали своїх мінських одноклубників. Цей матч був останньою перевіркою перед виступом на європейській сцені проти португальської «Бенфіки».

Кияни були весь час активною стороною, багато й широким фронтом атакували. За що й були винагороджені. В першому таймі Шаран (15 хвилина) скористався розгубленістю захисника мінчан Яхимовича, який не спромігся приборкати м'яча, пробив сильно, точно й ефектно. А після перерви (51 хв) найкращий бомбардир українського клубу Саленко подвоїв результат. Після прострільної передачі м'яч влучив йому в ногу і рикошетом від захисника влетів у ворота —2:0.

Португальські журналісти, які спостерігали цей матч, дали високу оцінку грі київського «Динамо» і по секрету сказали, що гравці «Бенфіки» дуже не люблять швидкісних суперників Оце й слід врахувати нашим землякам-футболістам.

Десант з Лісcабона — команда, тренери, офіційні особи, група підтримки — висадився вчора в аеропорту «Бориспіль». Сьогодні футболісти «Бенфіки» тренуватимуться на полі Республіканського стадіону. Динамівці готуються до поєдинку на своїй базі в Кончі-Заспі.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

ГРА НА НЕРВАХ

Київський «Сокіл» програв шостий матч поспіль. Цього разу кияни поступилися мінському «Динамо», яке посідає останнє місце в турнірній таблиці відкритого чемпіонату, — 4:5 (1:2, 3:0, 0:3). Шайби закинули: у киян — Василенко (16), Олецький (27), Найда (3[illegible]), Кулабухов (40); у мінчан — О. Ю. Алексєєв (2), Тарнавський (18), В. Циплаков (41), Панков (42), Дмитрієв (54).

У ході зустрічі «Сокіл» програвав — 1:2, потім вів перед — 4:2, але влаштував справжню гру на нервах: і своїх, і вболівальників. У підсумку — прикра невдача.

Зрозуміло, що шанс потрапити до вісімки найсильніших втрачено давно. На київський клуб чекає важкий перехідний турнір за право залишитися у вищій лізі. І найперше, що вимагається, — так це підняти бойовий дух колективу. Адже він перебуває у різкому штопорі.

Віктор ГЕНЧУК.

ГОЛОС Україн...

…рги на митницях. Хто винний?

…сленні прохання наших читачів кореспондент «Голосу … зустрівся з начальником Українського управління мит… …нтролю Анатолієм Григоровичем ПИЛИПЕНКОМ.

…домо, що раніше всі …ення з митниць спря… …сь до центру. Яке …це зараз?

…огодні всі без винят… …утки від митниць за… …ся у республіці, над… …до республіканського … Тут не виникає ні… …кладнень: бюджетні …я що московські, що …канські, однакові... І … ж самі.

…же, як ви раніше ні… …мали, підкоряючись …так і нині становище …лося?

…б н… …зав, що ми … і н… …аємо. Зараз …чуємо ремонт будин… … приміщення київсь… …ниці. Гроші маємо. …кує лише організацій… …омоги. Центр нами …керує. А на виконан… …нської програми що… …го західного кордону …о близько 500 міль… …рбованців за цінами …ку.

… для того, щоб раз і … позбавитися тих …х черг на митницях?

… Для того, щоб до… … що вже є. … навіси, по… …нові меблі і т. ін. …в з 10 вже вкладе… …мови, що Митний ко… …РСР взяв на баланс …ходи тільки минуло… … Перебудувалися раз, … тоді покинули... Ми …нову доводити, що

Це зацікавить всіх

треба робити так, як ми робили раніше. Лише перевести все з одного підпорядкування до іншого.

— Але ж нині на митницях така ж катастрофічна ситуація, як і раніше: черги не зменшуються...

— У чергах винна не митниця, а економічна ситуація по обидва боки кордону. Поки будуть такі розбіжності у цінах, доти будуть черги.

— Як ви ставитесь до мита на ввезення товарів до нашої країни? У Росії це вже скасували. Чи скасують в Україні?

— Де-факто скасування мита на ввезення поширюється і на Україну. А де-юре... Ми будемо просити Кабінет міністрів України замість складання власної постанови, затвердити в нашій республіці ту, яку росіяни вже мають. Ми пропонуємо, щоб кожне підприємство та організація мали право ввозити в Україну товари і продавати їх тут на власний розсуд. Адже раніше організації мали право ввозити товар, але тільки для власних робітників. Необхідно скасувати мито та податки на ввезення продукції для приватних осіб.

— А щодо вивезення?

— Необхідно створити такі умови, за яких вивозити формально можна було б усе, бо обмеження — порушення прав людини. Митниця може сказати, що такий от товар вивозити заборонено, але ні в якому разі не конфіскувати...

— Чи будуть митниці на кордонах з республіками колишнього СРСР?

— Як вирішить Верховна Рада України, так і буде. Хочу лише зауважити, що коли ми збудуємо митниці на кордоні, припустимо, з Росією, то з того боку одразу ж теж збудують. Наслідком стане затримка в русі товарів, ускладнення із взаємною торгівлею. Країни ЄЕС у 1992 році взагалі відкриють внутрішні кордони, вони збираються створити спільне міністерство оборони, єдину грошову одиницю, а ми — навпаки.

— Чому нині на кордоні пропускають приватні автомашини, туристичні автобуси тільки у службових справах, із службовими паспортами?

— Це не на кордоні. Ради народних депутатів прикордонних областей прийняли власну постанову і доручили місцевим відділенням внутрішніх справ не пропускати приватні автомашини та автобуси з інших областей і республік у напрямку до кордону. Це пояснюється складною екологічною обстановкою на кордоні.

Розмову вела
Катерина ВОРОНЕНКО.

ДЕПУТАТИ ТЕЖ ЛЮДИ

Сьогодні більшу частину року перебувають у відриві від сім'ї понад 140 народних депутатів, які перейшли на постійну роботу у Верховну Раду України. Отож не випадково кілька разів на сесії Верховної Ради порушувалось питання про створення належних умов для роботи і особистого життя.

Було прийнято 25 липня 1990 року Постанову «Про тимчасове положення про забезпечення діяльності народних депутатів України», де йдеться зокрема :«Народним депутатам України, увільненим від виконання виробничих або службових обов'язків, надаються для спільного проживання з членами сім'ї на відповідний період в м. Києві службові жилі приміщення або жилі приміщення для постійного проживання».

Минуло більше року з моменту прийняття Постанови. Що ж змінилося? Це запитання адресуємо заступнику начальника фінансово-господарського управління секретаріату Верховної Ради Василю Шепеті.

— Ми звернулися за допомогою до Київміськради. Оскільки самі не споруджуємо житлові будинки. Згідно з установленим порядком було прийнято рішення, за яким ми мали внести гроші на будівництво, що й було зроблено. І ось тепер міськрада виділила нам одну із семи секцій у будинку по вулиці Прирічній, 37.

Довідка Головкиївміськбуду:

Житловий будинок по вул. Прирічній, 37.

Розташований на ж. м. Оболонь 16-поверховий житловий будинок. Одна секція має 80 квартир. Загальна площа 6194 кв. м. З них 4-х кімнатних — 16, житлова площа — 53,2 кв. м. кожна; 3-х кімнатних — 47, житлова площа — 41,8 кв. м.; 2-х кімнатних — 16, житлова площа — 29,7 кв. м.; 1-кімнатних — 1, житлова площа — 12,04 кв. м.

Будинок панельний серії К-134 АППС. Будувався в 1990—1991 роках. Таких будинків усього в Києві споруджено близько 220. В житловому мікрорайоні, де розташовано згаданий будинок,— 9. В опорядженні квартир використані тільки вітчизняні матеріали. Підлоги — лінолеум, стіни обклеєні шпалерами. Стіни в санвузлі, ванній та на кухні — масляне пофарбування. Вікна та двері соснові — з масляним фарбуванням. Усі сантехнічні прилади — вітчизняного виробництва.

— Василю Федотовичу, чи отримали вже депутати ключі?

— Отримують. Маю сказати, що це зніме напруженість. Останнім часом нас постійно турбували дружини депутатів. Воно й зрозуміло. Можливо, зробили це із запізненням, бо в декого сім'ї розпалися. Розподілом квартир займається профспілковий комітет, який утворили народні депутати.

— До речі, поставало питання й про забезпечення депутатів транспортом...

— Так, це ще одна проблема. Ми повинні забезпечувати народних депутатів транспортними засобами для роботи у виборчих округах. Уявіть собі, який треба мати парк службових автомобілів. Пробували користуватися звичайним транспортом, але тоді втрачається багато часу.

Тоді вирішили: тим, хто цього забажає, надати можливість придбати легкові автомашини у власне користування і сплачувати їм певну частку вартості пального.

Звернулися з проханням до союзних відомств надати додатково до вже виділених республіці фондів, ще певну кількість «Жигулів». Нам пішли назустріч. Сьогодні частина депутатів уже придбала автотранспорт.

— Вибачте, а чи не постраждали від цього люди, які стоять у чергах?

— Ні, я ж сказав, що ці автомобілі виділені додатково. А якщо врахувати, що дехто з депутатів стояв у черзі на придбання автотранспорту на своїх підприємствах, а тепер з тих черг вийде, то хтось зможе стати власником автомобіля й раніше.

Загалом, питання влаштування побуту народних депутатів вирішується, на мій погляд, повільно і не в повному обсязі. Єдине виправдання бачу у відсутності досвіду. Сподіваюсь, наша робота та й приклади інших країн нам у цьому допоможуть.

Кримінальна хроніка

ДОКИ!

Моторошно стає від щоденних міліцейських зведень про факти злочинност в Одес.: вбивства, насильство, бандитські напади на вулицях, у квартирах стають, здається, невід'ємними, страшно так говорити, атрибутами нашого життя.

Й цими днями місто було приголомшене звісткою про звіряче вбивство у під'їзді свого будинку молодого командира літака Олександра Рябова, який «посмів» учинити опір грабіжникам, що на нього напали. Скоєне особливо вразило тих, хто добре знав Олександра — працівників Одеського об'єднаного авіазагону. На своїй профспілковій конференції вони прийняли звернення до виконкомів обласної та міської Рад народних депутатів, де вимагають вжити негайних дійових заходів, що поклали б край злочинному розгулу.

Авіатори вимагають, щоб найближчим часом на сесіях обласної та міської Рад було розглянуто питання про криміногенну обстановку в місті та області, вжито дійових заходів у боротьбі із злочинністю. Якщо ж цього не буде зроблено, то, цитую звернення авіаторів, «1 грудня, в день виборів Президента України, наш колектив оголосить політичний страйк і закличе приєднатися до нього трудові колективи підприємств міста».

Має відбутися сесія обласної Ради народних депутатів. Розгляд криміногенної обстановки на ній, наскільки відомо, заздалегідь не планувався. Та життя, здоровий глузд, вимога авіаторів нарешті, підказують: треба, вкрай треба розглянути. А головне — підняти всіх і насамперед — правоохоронні органи, на нещадну боротьбу із злочинністю. Бо безкрай, який тут панує, далі терпіти люди вже не можуть і не хочуть.

Георгій ВОРОТНЮК.
Одеса.

…АКОЇ ПАРТІЇ ЩЕ НЕМА

…она буде. В цьому … група молодих, іні… …х людей, що об'єд… …оки що під умовною … «Третя республіка». …на група, до якої … відомі в Україні та …ками лідери студент… …уху Маркіян Іващи… …хайло Канафоцький, …ир Чемерис, а також … депутат України … планує най… …часом провести ус… … з'їзд партії. Зага… …рафія її представни… …ить широка — від …о Львова, від Харко… …еси та Миколаєва.

…вони хочуть? Що за …еспубліку збираються …? Невже мало пар… …рено в Україні? Мо… …то знову справджує… …ома приказка про те, …оє українців, там три …ці запитання виника…

Реалії

…ли в мене, доки не ознайомився із заявою, що її оприлюднила ініціативна група. І йдеться в ній ось про що. Оскільки всі діючі нині політичні партії та рухи створювалися як антитеза до КПРС, то з її забороною вони себе практично вичерпали. До того ж на сьогодні є всі підстави вважати, що 1 грудня здійсниться головна мета більшості партій — Україна здобуде незалежність. Тоді ці партії взагалі втратять те підгрунтя, на якому існують. І насамперед це станеться тому, що на більше вони не здатні.

Саме тому на їх місце мають прийти молоді політики, які вміють мислити по-новому.

Опиратиметься нова політична сила на молоде покоління, потенційно здатне сформувати суспільні відносини на засадах приватної власності. Підтримуватиме підприємців та бізнесменів і всіляко сприятиме їх діяльності. Боротиметься за створення стабільної, авторитетної державної влади, що діятиме в умовах суспільної свободи. Отже, можна говорити про те, що в Україні зароджується партія новітньої буржуазії?

І на завершення, чому ініціативна група вибрала назву — «Третя республіка». Молодь вважає, що до цього часу Україна мала дві республіки — козацьку, часів XVII століття та Українську народну початку XX. Жити в третій, заможній, вільній республіці — ось бажання народжуваної партії.

Сергій ЛАВРЕНЮК.

ПОГОДА

У найближчі дві доби на Україні без опадів. Лише сьогодні вдень на Прикарпатті дощі. Вночі та вранці тумани. Вітер південно-східний, 3—8 метрів за секунду. Температура вдень 4—9, на півдні та Закарпатті 10—15 градусів тепла. Вночі від 1 морозу до 4 градусів тепла.

По Києву та області сьогодні вдень без опадів. Вітер південно-східний, 3—8 метрів за секунду. Температура 4—9 градусів тепла.

Спорт

…ТИЦІЯ ПЕРЕД …ЕКТАКЛЕМ

…ої п'ятниці відбулися …тчі 1/8 фіналу розигра… …а колишнього СРСР …казати, що цей етап … набув українських …ше представництво тут …В Одесі «Чорноморець» … донецького «Шахтаря» …икифоров, Гецько). Ще …ю була перемога «Ме… … який у Харкові прий… …ропетровський «Дніп… …3:0 (Аджоєв, Хомуха, …ький). Так харків'яни …ли народження сина …ого тренера Леоніда … і весілля свого това… …ександра Призетка.

… ніж перейти до ки… … матчу, назву резуль… … Ташкенті між «Пахта… … ЦСКА. Нічия — 1:1. … у Києві динамівці …и своїх мінських од… …ків. Цей матч був …ю перевіркою перед … на європейській сце… … португальської «Бен…

Кияни були весь час активною стороною, багато й широким фронтом атакували. За що й були винагороджені. В першому таймі Шаран (15 хвилина) скористався розгубленістю захисника мінчан Яхимовича, який не спромігся приборкати м'яча, пробив сильно, точно й ефектно. А після перерви (51 хв) найкращий бомбардир українського клубу Саленко подвоїв результат. Після прострільної передачі м'яч влучив йому в ногу і рикошетом від захисника влетів у ворота —2:0.

Португальські журналісти, які спостерігали цей матч, дали високу оцінку грі київського «Динамо» і по секрету сказали, що гравці «Бенфіки» дуже не люблять швидкісних суперників. Оце й слід врахувати нашим землякам-футболістам.

Десант з Ліссабона — команда, тренери, офіційні особи, група підтримки — висадився вчора в аеропорту «Бориспіль». Сьогодні футболісти «Бенфіки» тренуватимуться на полі Республіканського стадіону. Динамівці готуються до поєдинку на своїй базі в Кончі-Заспі.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

ГРА НА НЕРВАХ

Київський «Сокіл» програв шостий матч поспіль. Цього разу кияни поступилися мінському «Динамо», яке посідає останнє місце в турнірній таблиці відкритого чемпіонату, — 4:5 (1:2, 3:0, 0:3). Шайби закинули: у киян — Василенко (16), Олецький (27), Найда (3…), Кулабухов (40); у мінчан — О. Ю. Алексєєв (2), Тарнавський (18), В. Циплаков (41), Панков (42), Дмитрієв (54).

У ході зустрічі «Сокіл» програвав — 1:2, потім вів перед — 4:2, але влаштував справжню гру на нервах: і своїх, і вболівальників. У підсумку — прикра невдача.

Зрозуміло, що шанс потрапити до вісімки найсильніших втрачено давно. На київський клуб чекає важкий перехідний турнір за право залишитися у вищій лізі. І найперше, що вимагається, — так це підняти бойовий дух колективу. Адже він перебуває у різкому штопорі.

Віктор ГЕНЧУК.

В НЕБІ І НА ЗЕМЛІ...

Наступної середи, як відомо, київські динамівці в першому матчі півфінального турніру розиграшу Кубка чемпіонів прийматимуть португальський клуб «Бенфіка» (Ліссабон). Наш кореспондент мав розмову з президентом ФК «Динамо» (Київ) Віктором Безверхим. Її зміст, мабуть, зацікавить прихильників команди.

— Як розцінюєте майбутніх суперників?

— «Барселона» і «Бенфіка», гадаю, добре відомі болільницькому загалу. Тим більше, що в португальській команді грає наш Юран. «Спарта» з Праги — темна конячка. Взагалі, вважаю, що наша група помітно сильніша від іншої, до якої входять грецький «Панатінаїкос», бельгійський «Андерлехт», югославська «Црвена звезда» та італійська «Сампдорія».

— А чи великий інтерес до матчу наступної середи?

— З тієї інформації, яку маємо, то бажаючих відвідати Республіканський стадіон дуже багато. Сподіваємося, що болільницька аудиторія має бути найбільшою в нинішньому сезоні.

— Які ж ціни на квитки?

— Довго радилися з дирекцією стадіону, було багато думок. Але вирішили, що, враховуючи нинішню інфляцію, можна затвердити три ціни — 25, 20 і 15 карбованців. До речі, в Москві на зустрічі «Спартака» з грецьким АЕК квитки коштували 35

(Закінчення на 8-й стор.).

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Чергова по випуску новин Людмила БАРАНЕВИЧ. Тел. 446-61-13.

НАС НЕ РОЗ'ЄДНАТИ

Прогнози політиків, соціологів, політологів далеко не завжди збігаються з думками тих, кого в не такі вже й давні часи іменували «масами». Не збігаються хоча б тому, що люди поступово починають усвідомлювати своє «я». А змоделювати емоції особистості, кожний порух її думки і серця не так-то вже й просто. Принаймні гарантувати наперед, що візит Голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука на Львівщину матиме саме такі, а не інші наслідки, проходитиме саме так, а не інакше, — не міг ніхто.

Перша зустріч, яка відбулася в обласній Раді народних депутатів, мало чим різнилася від тих, які доводилося спостерігати п'ять чи десять років тому. І нічого дивного немає. Адже однією політикою ситий не будеш. Тому, окрім глобальних політичних проблем, бачення шляхів їх вирішення кандидатом у Президенти України, керівників області й міста хвилювали насущні питання економіки, культури, духовного життя держави.

У наш час уже важко когось чимось здивувати. Але повідомлення, з яким виступив Леонід Макарович під час зустрічі з представниками і керівниками різних релігійних конфесій та громад Львівщини, належало справді до незвичних. А саме — підписано документ про виділення 25 мільйонів карбованців для відшкодування збитків, завданих церкві державою.

Конструктивно проходила розмова Леоніда Кравчука із адміністрацією та інженерними працівниками Львівського автобусного заводу. А от спрогнозувати, як відбуватиметься зустріч з трудовим колективом ЛАЗу, було важко. Хоча б тому, що велика маса людей, як це вже не раз доводилося спостерігати, діє часто алогічно. Окрім цього, Львівщина — це «цитадель» В'ячеслава Чорновола, теж досить популярного кандидата в Президенти України. І можна було не сумніватися, що прихильники В'ячеслава Максимовича прагнутимуть показати, кого вони хочуть бачити Президентом, і на цій зустрічі. Й дійсно, цех, в якому зібралося більше тисячі людей у спецівках, зустрів Леоніда Макаровича, якщо й не прохолодно, то дещо насторожено. Про це свідчили й плакати на зразок: «Пане Кравчук, не зрадьте Україну», «Ви підписали договір, а ми стоїмо» та інші. Однак окремі з них явно були витягнуті зі старих запасників. Приміром той, де говорилося про «ні!» КПРС, КПУ. Принаймні тепер, коли з Москви на адресу України звучать інколи навіть погрози, займатися вишукуванням внутрішніх ворогів навряд чи доцільно. Пильним треба бути, але ця пильність не повинна переростати в підозру геть до всіх. До речі, і транспарант про підписання економічної угоди не мав ніякого відношення до гостя. Хоча б тому, що згоду на парафування давала Верховна Рада, а парафував його Прем'єр-міністр. Але «лід» було зламано дуже швидко. Побачивши транспарант з написом «Ні! — політичному Союзові», Голова Верховної Ради України попросив дати потримати його хоча б кілька секунд. Адже те, що на ньому написано, повністю відповідає його переконанням. Щирі оплески, якими був зустрінутий цей крок Леоніда Макаровича, повністю заглушили свист тих небагатьох, хто намагався в цей момент хоча б таким чином перешкодити налагодженню взаєморозуміння. Потім оплески часто супроводжували виступи, відповіді на запитання Леоніда Кравчука як у цеху, так і на зустрічі з жителями села в Кам'янко-Бузькому районі, воїнами. Не обійшлося й без курйозів. Приміром, на ринку, де побував Леонід Макарович, тітка, яка продавала квашену капусту, пообіцяла «намилити шию» своєму дідові. Після того, як Леонід Кравчук покуштував і похвалив капусту, яку вона продавала. Бо, мовляв, сам Кравчук похвалив, а дід вдома не хоче їсти...

Нас намагаються посварити, роз'єднати на Схід і Захід. Цю лінію ведуть нині центральні засоби масової інформації, окремі політики. Але ми повинні чітко усвідомити, що лише вільна, єдина демократична Україна, з рівними правами й умовами для всіх народів, що її населяють, може стати гарантом нашого майбутнього. А тому головне: сказати «так» під час всеукраїнського референдуму — ця думка була наскрізною у всіх виступах Голови Верховної Ради. І судячи з того, як проходили зустрічі, львів'яни переконалися: символічну гетьманську булаву, яку вони не так давно вручили Леоніду Кравчуку, останній використовує з користю для України.

Василь ТУГЛУК,
спеціальний кореспондент «Голосу України».
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

УБИТИ ДРАКОНА

Болить!

На минулі вихідні дні до Києва з усієї України на свій II з'їзд з'їхалися солдатські матері. Хоч слово «з'їзд» тут навряд чи підходить. Скоріше — велика материнська рада, ще одна спроба спільними зусиллями зупинити диявольський конвеєр смерті.

Останній оплот конаючої імперії, Радянська Армія, продовжує збирати страшну данину. Щоденно у військах гине 25 юнаків, «витонченості» тортур над солдатами міг би позаздрити навіть сам Лаврентій Павлович. «Беспредел» жорстокості й цинізму справді не знає меж. Хлопців, зовсім ще дітей, по-звірячому б'ють, гвалтують, морять голодом, прибивають цвяхами до хрестів, обливають бензином і підпалюють, виганяють голими на мороз. Лише до Запоріжжя привезли цього року 24 домовини. За що, за яку провину так страждають наші діти? — звучало в залі.

Матері говорили на з'їзді також про армійське відлуння міжнаціональних конфліктів, про ще один страшний феномен сучасного війська — «земляцтво». Вбивають і калічать лише за те, що ти належиш до іншої національності.

Уже не перший рік криком кричать матері, благаючи власть імущих хоча б чимось допомогти. Спочатку їх заспокоював брехливими обіцянками маршал Язов, тепер те саме робить уже не такий «залізобетонний», але з таким же імперським мисленням ще один маршал — Шапошников.

Наївно думати, говорилося на з'їзді, що новий міністр оборони наведе у військах порядок. Імперська армія завжди залишатиметься структурою тоталітарної держави, отже, її підвалинами незмінно будуть наруга над людиною, приниження людської гідності і жорстокість. Лише створення національного війська України, побудованого на засадах добровільності, зупинить конвеєр смерті. Страхітливий дракон, в якого перетворилася Радянська Армія, загине, якщо три військових округи, дислоковані в Україні, і Чорноморський флот трансформуються у Збройні Сили України.

На жаль, наголошувалося на з'їзді, розбудова Української національної армії йде вкрай повільно. Втрачено історичний шанс відразу після серпневого путчу енергійними заходами парламенту та уряду республіки створити своє військо. З республіки вивозять бойову техніку, цінне обладнання, зброю і військове майно. Міністерство ж оборони України безпорадно розводить руками.

У виступах підкреслювалося також, що військкомати (хоч і значно менше) продовжують направляти служити юнаків за межі республіки. З'їзд вимагає від Верховної Ради прийняти постанову про повернення до 1 січня 1992 року всіх солдатів і сержантів строкової служби в Україну.

Багато говорилося на з'їзді про військову присягу. Парадокс: Союзу немає, а у військах йому продовжують присягати на вірність. З'їзд запропонував уже до 5 грудня цього року всім військовим частинам присягнути незалежній Україні. Матері вимагають також скоротити термін строкової служби з двох років до 14 місяців, звільнити в запас всіх солдатів, які мають дітей до трьох років, виплачувати «дембелям» грошову допомогу в розмірі трьох тисяч карбованців, негайно почати виплати компенсацій батькам та неповнолітнім дітям загиблих, померлих і тих, що пропали безвісти.

Було помітно, як багато серед делегаток жінок у чорних хустках. В їхні домівки в мирний час листоноші принесли похоронки. Ненажерливий дракон назавжди забрав життя в найдорожчих для них людей — їхніх синів. Матері вірять, що незалежна Україна уб'є дракона.

Валентин ЛАБУНСЬКИЙ,
військовий оглядач «Голосу України».

Вибори Президента

БРЯЖЧАННЯ НЕ ДОПОМОЖЕ

НА ПРОХАННЯ ЧИТАЧІВ ВМІЩУЄМО ОКРЕМІ ВІДПОВІДІ КАНДИДАТА У ПРЕЗИДЕНТИ УКРАЇНИ ЛЕВКА ЛУК'ЯНЕНКА НА ЗАПИТАННЯ У ПРЯМОМУ ЕФІРІ РАДІОПРОГРАМИ «НЕЗАЛЕЖНІСТЬ» 11 ЛИСТОПАДА 1991 РОКУ.

ЗАПИТАННЯ: **Чи не здається вам, що рішення провести бойові навчання в Україні стало можливим завдяки підписаній економічній угоді? І чи не має на меті таке бряжчання зброєю залякати людей перед референдумом?**

ВІДПОВІДЬ: Не думаю, що заходи Міністерства оборони СРСР на території України безпосередньо пов'язані з підписанням економічної угоди або спричинені ним. Водночас, оце, як ви кажете, бряжчання зброєю можна розцінити як окремий фрагмент широкомасштабної істерії, розгорнутої «центром», як ще одну спробу агонізуючої імперії натиснути на незговірливих українців.

А втім, чи такі вже ми незговірливі? Вітольд Фокін парафував «економічну угоду» не тільки всупереч думці представників парламентських комісій, які брали участь в її обговоренні, а й усупереч елементарній логіці.

ЗАП.: **Так, нелогічність цього парафування багато хто помітив. Мимоволі виникає підозра, що нинішнє керівництво республіки має якісь приховані наміри.**

ВІД.: Можливо, все пояснюється значно простіше. Фокін як урядовець сформувався в умовах імперії, звик мислити її масштабами і категоріями. Зіткнувшись з проблемою зупинення шахт, заводів і фабрик, він, здається, й гадки не мав, що розв'язати її можна якось інакше, ніж у рамках усе тієї ж імперії, нехай і напівзруйнованої. Отже, швидше можна говорити про безсилість прем'єра, а не про якийсь злий умисел.

ЗАП.: **Як ви розцінюєте свою поведінку 28 жовтня минулого року на Софіївській площі і біля готелю «Київ» під час приїзду Святішого Патріарха Московського і всія Русі Алексія II до Києва?**

ВІД.: Я не чинив нічого такого, що б виходило за межі цивілізованості. Патріархи не крадуться до соборів чорними ходами. А порядні і відповідальні люди утримуються від дій, які явно провокують конфліктну ситуацію.

ЗАП.: **Наскільки продуктивною є, на вашу думку, діяльність Верховної Ради України?**

ВІД.: Корпоративний чи, точніше, класовий інтерес — надзвичайно велика сила, яка не визначається наявністю чи відсутністю партквитка у кишені. Нині, як і до серпневих подій, продуктивність Верховної Ради визначається позицією консервативної більшості, яка, схоже, вже повністю оговталася після шоку, викликаного поразкою ДКНС. Декого дивує, чому парламентська більшість почуває себе так спокійно і впевнено. Але ж це закономірно, адже і колишня «група 239», і те, поки що невизначене, що прийшло їй на зміну, спиралося і спирається на незліченну армію номенклатури, становище якої ще досить непохитне. Саме консервативне крило парламенту гальмує, якщо не саботує, прийняття по-справжньому прогресивних законів. Отже, з усією гостротою постає питання про саморозпуск нинішнього складу Верховної Ради.

ЗАП.: **Як ви, ставши Президентом, поведете боротьбу із злочинністю?**

ВІД. Наша мета — побудувати в Україні справедливе суспільство. Це означає, що ми повинні передусім переглянути свій кодекс: кого ми судимо, за що ми судимо. Комуністична система використовувала правосуддя для мобілізації дешевої робочої сили, а отже, робила його знаряддям злочину. Здебільшого людей не стільки карали і перевиховували, як робили з них затятіших і професійніших злочинців.

Одним із значних заходів для зменшення злочинності я вважаю відродження християнських і взагалі духовних цінностей. За сім десятиріч ми вже надивилися на суспільство, в якому переважають люди без Бога в душі. І ще переконаний: із зростанням добробуту народу зменшуватиметься й кількість злочинів.

ЗАП.: **Ваші перші кроки на посту Президента?**

ВІД.: Насамперед, припиню відрахування коштів нашими заводами і фабриками до Москви, які досі становлять астрономічну суму — сто мільярдів карбованців щороку. Далі постараюсь якнайшвидше переукласти договори з іншими державами (Чехо-Словаччиною, Фінляндією тощо), куди й досі вивозяться наші товари, а прибутки йдуть до московських міністерств. Ці два канали пограбування України повинні стати джерелами її збагачення. Наступні кроки будуть пов'язані із зміцненням нашої державності, будівництвом національних Збройних Сил, посиленням митної служби, встановленням економічних кордонів з метою припинення тотального спустошення нашого споживчого ринку.

ЩО ЗАЛИШИЛОСЯ «ПОЗА КАДРОМ»

Актуальне інтерв'ю

На запитання кореспондента нашої газети відповідає народний депутат України, Повноважний Представник України в РРФСР Володимир КРИЖАНІВСЬКИЙ.

— Ви не тільки посол України, а й входите до групи депутатів республіканського парламенту, що їх делеговано як спостерігачів до Верховної Ради Союзу. Які ваші враження від діяльності цього інституту, а також — Президента Союзу Суверенних Держав? Зокрема, розкажіть, будь ласка, про останній у часі виступ М. Горбачова. Адже ви були присутні при цьому.

— З точки зору насиченості інформацією, цей виступ етапним назвати важко. Але є моменти — до речі, найцікавіші для народу України, — які взагалі не потрапили у репортаж Центрального телебачення, присвячений цьому виступові. Просто диктор оголосив, що за браком часу ЦТ не може навести всі тези Михайла Сергійовича. То що ж залишилося «поза кадром»? Лише те, що було сказано про Україну.

У мене склалося враження, що президент взагалі не збирався говорити про нашу республіку. Але раптом вирішив звернутися до цієї теми. Видно, вона для нього дуже болюча.

Отже, по-перше Михайло Сергійович заявив, що кордони між республіками є не державними, а лише адміністративними. Ніби президент не читав не тільки Конституції України (це йому можна вибачити), а й Конституції Росії. Більше того, може, він не знайомий і з Договором про створення СРСР від 1922 року? Адже в усіх цих документах ідеться про державні кордони. Інша справа, що вони не демарковані, але вони є. І всі це добре усвідомлюють.

По-друге, Михайло Сергійович, продовжуючи тему, підкреслив, що мова про кордони піде тоді, коли та чи інша республіка вирішить стати на суверенний шлях і залишить Союз. Бо ви ж знаєте, сказав президент, як свого часу утворювалися кордони: вони просто проводилися на карті. Зокрема, поділився спогадами Михайло Сергійович. Україні тоді вирішили віддати Харків — місто російське, щоб у цій республіці було більше робітничого класу.

Що можна сказати з приводу такого бачення історії? Харків завжди належав до України. Правда, там значна кількість населення розмовляє російською мовою, але Харків, як казав Ленін (щоправда, з іншого приводу), «город-то нашенский» — споконвічний центр Слобожанщини, української землі. Це навіть Центральне телебачення підтверджує, коли дає в ефір репортажі з Харкова: люди, опитувані на його вулицях, висловлюються за незалежність України, заперечують факти будь-якої дискримінації за мовною ознакою.

Отож, хотілося б, щоб президент раз і назавжди з'ясував для себе деякі географічні істини. Тоді б не поставало питання, «як ми подарували їм Харків».

Тепер — про відомі всім відсотки. Президент переконаний, що у Києві «за Союз» проголосує більшість населення. Як і раніше, обгрунтовує він свій прогноз тезою про те, що «минулого разу за Союз у Києві голосувало 49,4 відсотка». І хоча я йому просто із залу підказав, що насправді цифра — інша: близько 44 відсотки, він її не сприйняв. Більше того, заявив на всю Верховну Раду: «Ось мені підказують — справді, 49,4 відсотка. А цього разу проголосують за Союз 55 відсотків». Як подібне назвати, чітко сказати важко...

З одного боку, як на мене, це — від небажання зрозуміти справжні прагнення українського народу. А з іншого — від усвідомлення: без України Союзові не бути. Хочу підкреслити у цьому зв'язку: ми, у свою чергу, не уявляємо собі України без якнайтісніших зв'язків з усіма республіками колишнього Союзу, але на засадах добросусідства і рівноправної дружби. Незалежна Україна ні в якому разі не розірве відносин з тими, з ким раніше разом перебувала в СРСР. Погодьтеся, відносини сильних союзників — а такими рано чи пізно стануть усі республіки — будуть набагато пліднішими і тіснішими. І спільні органи ми створюватимемо самі, без нав'язування їх «згори». А тим часом «нагорі» вже з'являються дедалі нові союзні структури, незважаючи на неодноразові запевняння того ж президента, що з цим покінчено, більше того, надбудова скорочується і скоро майже зникне. Насправді ж, центр з його «синекурами», теплими кріслами не збирається здаватися.

Ще одне спостереження: інколи здається, що, раз у раз повторюючи тезу про те, що «український народ проголосує за Союз», Михайло Сергійович — свідомо чи несвідомо — як отой екстрасенс, намагається навіяти українській аудиторії свою точку зору, своє бачення проблеми. А це бачення — таке, що, як свідчать факти, його не насмілюється видати «у світ» навіть Центральне телебачення. Тому й залишилося «поза кадром» практично все, що сказав Михайло Сергійович про Україну.

— До речі, про Центральне телебачення. Як відомо, його передачі щодо України далеко не завжди відзначаються об'єктивністю. Цими днями воно чемно «розшаркалося» перед нашою республікою і запропонувало їй, як то кажуть, «жити мирно» і надавати ефірний час керівникам України. Щось змінилося на практиці?

— Минулого тижня відбулася зустріч керівництва ЦТ з представниками всіх республік. Загальна критика на адресу «команди Є. Яковлева» була нищівною. Ми запропонували, щоб незадовго до референдуму ЦТ надало слово Л. Кравчуку для розповіді про цю подію, щоб він роз'яснив росіянам, народам інших республік, що референдум нічим їм не загрожує, а навпаки, незалежність України піде на користь усім. Ви знаєте, що нам відповіли? Подібне, мовляв, створить йому переваги перед іншими претендентами на посаду президента України. І хоч як ми не доводили, що йтиметься аж ніяк не про передвиборчу боротьбу, а про референдум і тільки про нього, ЦТ стоїть насмерть. Не допомогла і наша пропозиція, щоб ця передача взагалі не транслювалася на Україну, тобто навіть опосередковано не впливала на перспективу виборів. Звідки, раптом, така турбота про наші внутрішні справи? Адже раніше нічого подібного не спостерігалося. Навпаки, відверта українофобія стала невід'ємною рисою діяльності як практично всіх центральних засобів масової інформації, так і деяких московських демократів. Отже, з одного боку, тамтешня пропаганда, м'яко кажучи, не відповідає дійсності, а з іншого, нам не дають змоги роз'яснити точку зору України.

У результаті, росіяни, як то кажуть, «забиті» і критикують Україну, а наші співвітчизники, побоюючись залишатися на самоті, починають повертатися на Батьківщину. І це тоді, коли, приміром, третина всіх нафто- і газовидобувачів Тюмені — приїжджі з України. Чим подібна міграція може обернутися для тієї ж Росії, важко навіть собі уявити. І тій же Росії було б набагато легше, якби представники України через Центральне телебачення — звернулися до співвітчизників: не бійтеся нічого, працюйте спокійно. Адже наші відносини з російським народом такі, що унеможливлюють якісь конфлікти, та й договір відповідний укладено. Як це було б корисно для спільної справи! Але поки що, на жаль, ми позбавлені такої можливості.

— Повернімося до того, що залишилося «поза кадром» на ЦТ, зокрема виступу М. Горбачова щодо України. Як ви оцінюєте ситуацію в перспективі?

— Президент робить прогнози. На Заході у разі, якщо вони не справджуються, високопоставленим політикам доводиться «з'їсти свого капелюха», хай навіть це буде торт відповідної форми. Боюся, щоб президентові найближчим часом не довелося б дещо змінити своє меню. Включивши до нього бісквітного капелюха.

— Дякуємо за бесіду.

Інтерв'ю провів Володимир САВЦОВ.

«...ВІДВЕРТА УКРАЇНОФОБІЯ СТАЛА НЕВІД'ЄМНОЮ РИСОЮ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРАКТИЧНО ВСІХ ЦЕНТРАЛЬНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ТАК І ДЕЯКИХ МОСКОВСЬКИХ ДЕМОКРАТІВ».

ПРОТИСТОЯТИ ДЕЗИНФОРМАЦІЇ

В умовах економічної і політичної блокади, шантажу з вуст політичних діячів колишнього Союзу, які стають безробітними, громадяни України готуються 1 грудня, попри все це, зробити свій історичний вибір: бути Україні незалежною державою чи ні. Всеукраїнський референдум, який має підтвердити Акт про державну незалежність України, проголошений Верховною Радою республіки, поставить крапку на низькопробних інсинуаціях і почне відлік справжнього творення державності.

З метою роз'яснення позиції Верховної Ради у цьому питанні її Президією створено тимчасову комісію з питань Всеукраїнського референдуму. Про те, як саме здійснюється ця робота, нашому кореспонденту розповів заступник голови тимчасової комісії народний депутат України Василь ВОЛКОВЕЦЬКИЙ.

— Я не маю сумніву в тому, що громадяни України проголосують 1 грудня за незалежність нашої держави. Однак умови, в яких ведеться підготовка до референдуму, нагадують стан холодної війни між колишнім центром і республікою. Надто потужний потік дезинформації виливається щодня на наші голови. Цьому треба протистояти. Наша комісія й створена з метою інформування населення на користь державної незалежності, вона має бути провідником усіх тих аргументів, якими керувалася Верховна Рада, проголошуючи Акт про державну незалежність України.

Упевнений, що державні органи, Ради всіх рівнів, Федерація незалежних профспілок теж стануть провідниками цієї ідеї на сесіях, нарадах депутатів, сходах громадян, зборах трудових колективів. На місцях у Радах теж працюють аналогічні комісії, які мають координувати цю роботу.

— У чому конкретно вона полягає?

— Слід задіяти, як мовиться, весь наш потенціал. Маю на увазі створення лекторських груп для виступів перед громадянами з інформацією, яка охоплювала б усі аспекти державної незалежності, історичні, політичні, економічні, екологічні передумови нашого історичного кроку. До роботи в лекторських групах доцільно залучати викладачів вузів, учителів, науковців і, звичайно, лекторів товариства «Знання». На базі вузів та наукових установ Академії наук України в областях відбудуться науково-практичні конференції з питань історії державності, історичної невідворотності незалежної України. В усіх вузах, технікумах, училищах, школах ми рекомендуємо провести «Уроки незалежності».

Матеріалів для підготовки таких лекцій, конференцій, уроків вистачає, але особливу, на мій погляд, увагу слід приділити викладкам, розробленим Міністерством економіки України, Академією наук, Інститутом економіки, де йдеться про перспективу розвитку республіки в умовах державної незалежності, порівнюється економічний потенціал України із зарубіжними державами, використовуються історичні аналогії, приміром, Фінляндії, інших країн.

Скажімо, ми запропонували Міністерству сільського господарства, як, до речі, й усім іншим державним органам, провести районні наради голів колгоспів та директорів радгоспів, керівників сільськогосподарських підприємств, щоб обговорити на них Акт про державну незалежність України, Звернення Верховної Ради до народу, Декларацію прав національностей України, провести селянські форуми.

— Чи надходить на адресу вашої комісії інформація про протидію агітаторам за незалежність України?

— Я не хочу узагальнювати, але ось, скажімо, є, правда, ще не перевірена інформація з Криму, Херсонської області. У ній повідомляється саме про таку протидію. Приміром, пишуть респонденти: у селі Гуляйполе Запорізької області місцева влада присікає будь-які спроби агітації щодо висловлення підтримки Акта про державну незалежність України. У Судакському районі Криму голова райвиконкому навіть погрожував вимкнути електроенергію, якщо проводитиметься подібна агітація. У Сімферопольському та Совєтському районах Криму чинять опір тим, хто розклеює листівки. Районні газети не друкують матеріалів, присвячених Всеукраїнському референдуму.

Антидержавна, антиукраїнська кампанія проводиться деким і в армії. Ось народний депутат В. Коробко повідомив, що на показові вчення у військове містечко прибув з Києва генерал Чечеватов і закликав військовослужбовців не підтримувати ідею незалежності України, намагався переконувати, що Київ не має грошей на армію, а Москва їх не дасть, якщо Україна стане незалежною.

— Однак до редакції, скажімо, надходять саме від військовослужбовців — українців, яких доля закинула за межі України, листи про те, що вони вважають своїм обов'язком узяти участь у референдумі 1 грудня. «Якщо ми не можемо голосувати таємно, — телеграфує з Амурської області капітан Олександр Мельник, — то готові зібрати підписи і відкрито заявити про підтримку державної незалежності України». Подібних заяв чимало й від вахтовиків, що працюють скажімо, в Росії...

— На жаль, законом не передбачено організації голосування громадян, які перебувають за межами України. Це прикро, звичайно.

«КОЛИ УКРАЇНЦІ ВСЕ ЦЕ ВКРАЛИ?»

Наш прес-клуб

Політична ситуація в Україні, особливо після проголошення Акта незалежності й перед референдумом щодо підтримки цього історичного документа, привертає пильну увагу зарубіжних засобів масової інформації. Не є винятком радіостанція «Свобода». Наприклад, її співробітник, аналітик політичних проблем Роман СОЛЧАНИК написав велику статтю для часопису «Блеттер фюр дойче унд інтернацьонале політік». Можливо, дехто зауважить, що йдеться в ній про деякі речі, нам уже відомі. Але ж, погодимося, цікавим є погляд на події, так би мовити, збоку, цього разу — з Мюнхена. Тому й пропонуємо статтю (з деякими скороченнями) читачам «Голосу України».

ВІД РЕШТИ республік Україну відрізняє те, що маючи населення майже 52 мільйони чоловік і територію більшу, ніж Франція, вона є другою за розмірами в Союзі. У Києві жителів удвічі більше, ніж в Естонії, а сама тільки Львівська область, одна з 25 регіональних адміністративних одиниць України, за чисельністю населення переважає всю Литву. Економіка України забезпечує п'яту частину радянського національного доходу. Вона займає геополітичну позицію, яка надає Радянському Союзові європейської тотожності.

Крім того, існує ще й інший, не менш важливий вимір української ролі в тому утворенні, яке мер Ленінграда (колишнього — **ред.**) Собчак після термінових переговорів у Києві наприкінці серпня назвав «колишнім союзом». Йдеться про історичний або, можливо, психологічний вимір, що утворився внаслідок особливих українсько-російських відносин упродовж століть. Він полягає в традиційній офіційній думці росіян, згідно з якою — незалежно від їхньої політичної позиції — надзвичайно важко сприймати Україну поза російським контекстом. Магістральним у російському політичному мисленні завжди було вбачати в Україні «Малоросію», а в українцях — представників якоїсь більшої «всеросійської» нації, що охоплює також білорусів. Для багатьох росіян втрата України рівнозначна втраті важливої частини власної історії й ідентичності. Дотепним чином зобразив цей російський «комплекс України» лідер української демократичної організації Рух Іван Драч. Він розповів історію російського туриста з Тамбова, який, вперше відвідавши Київ, під враженням від краси міста запитує: «Але ж коли українці все це в нас украли?» («Литературная газета», 11.4. 1990).

ЩЕ ДО НЕВДАЛОГО путчу відносини між Україною й центральними властями в Москві, якщо й не були конфронтаційними, то дедалі напружувались. Позиція України, яку представляє Голова Верховної Ради Леонід Кравчук, була настільки ж чіткою, як і послідовною: будь-які переговори з Москвою щодо нового союзного договору мусять бути співзвучними з Декларацією про суверенітет республіки, одноголосно прийнятою 16 липня 1990 року. В цьому взаємозв'язку Кравчук не вагався публічно критикувати Горбачова.

На його думку, Президент (Горбачов) забуває, видаючи свої Укази, що існує республіка, що вона має свій шлях до суверенітету і що йдеться не про гасла, а про те, що знаходить відгук у свідомості й душах людей.

За різних обставин Кравчук висловлював своє невдоволення проектами нового союзного договору.

Тому, мабуть, не є випадковим, що коли в квітні на державній підмосковній дачі (Ново-Огарьово) обговорювався договір «9+1» з Горбачовим, Кравчук перебував з офіційним візитом у Бонні й Мюнхені. Повернувшись до Києва, він констатував, що ця заява в жодному разі не має правової ваги. Позитивний аспект, як додав він, полягає в тому, що нарешті є домовленість, що Союз у майбутньому буде Союзом суверенних держав і що центр політичного й економічного життя повинен перейти в республіки («Независимая газета». 5.05.1991).

Очевидно, найвиразніше свідчення твердої позиції України послідувало наприкінці червня. Як відомо, Горбачов мав намір підписати новий союзний договір у середині липня, щоб мати змогу продемонструвати учасникам наради глав «сімки» в Лондоні щонайменше видимість єдності. Протягом одного дня, 27 червня, Верховна Рада України звела ці сподівання нанівець, переважною більшістю голосів перенісши будь-які дискусії про договір на час після 15 вересня. На запитання журналістів, якої реакції очікує він із Москви, Кравчук відповів, що, як правило, дівчина виходить заміж за того, кого любить, або шукає іншого нареченого («Культура і життя». 13.07. 1991).

ДУЖЕ ЙМОВІРНО, що Україна обмежить свої відносини з Москвою лише економічним співробітництвом і питаннями стратегічної оборони. Фактично старий центр дуже швидко зникне як політична реальність, водночас залишається цілком відкритим питання, чи перейме роль нового центру Росія Бориса Єльцина. У цих умовах для України відносини з Росією набирають стрижневого значення.

Незважаючи на проблеми, що залишаються, українсько-російські зв'язки розвивалися нормально, особливо відтоді, як Єльцин став керівником республіки. В Україні проживають 11,3 мільйона росіян, це майже 22 відсотки всього населення, і все-таки тут нема «російської проблеми», яку можна було б порівняти із ситуацією в Прибалтійських державах або в Молдові. Керівні особи в українському парламенті й уряді — Прем'єр-міністр, заступник Голови Верховної Ради, призначені недавно міністр оборони й генеральний прокурор — росіяни. Російське населення України не виявляє великої потреби «емігрувати» в Росію. Навіть у Західній Україні, де національний рух має глибоке коріння і де можна було б очікувати щонайсильніших антиросійських настроїв, опитування російського населення, проведене наприкінці минулого року газетою «Московские новости», показало, що 44 відсотки його не має наміру виїжджати до Росії, а 31 відсоток не визначився («Московские новости». 27.1. 1991).

Поворот у відносинах між Україною і Росією почався наприкінці листопада минулого року, коли обидві республіки підписали угоду про взаємне визнання їхнього суверенітету й недоторканність кордонів. Єльцин, який тоді прибув до Києва, наголосив, що цим він хоче продемонструвати: угоду, на відміну від колишніх українсько-російських договорів, прийнято рівноправними партнерами. Цей жест мав підкреслити докорінні зміни у відносинах двох держав. У промові перед Верховною Радою України він оголосив про ще одну основоположну переміну: «Я категорично відкидаю звинувачення, що тепер Росія претендує на якусь особливу роль. На сесії Верховної Ради (Микола) Рижков заявив, нібито ми хочемо перенести центр у Росію. Я відкидаю цю вигадку. Росія не має наміру стати центром якогось виду нової імперії, вона не хоче мати переваг перед іншими республіками» («Молодь України». 2.12.1990).

Все це, здається, змінилося в результаті спроби державного перевороту. Перші укази Єльцина і призначення росіян на вакантні пости в центральному керівництві наелектризувало Україну й Казахстан. Кравчук охарактеризував розвиток подій у Росії як «небезпечний». Президент Казахстану Нурсултан Назарбаєв заявив відкриваючи сесію Верховної Ради СРСР, що його республіка ніколи не стане «меншим братом» якогось іншого регіону («Казахстанская правда». 28.08.1991). Того ж дня, 26 серпня прес-бюро Єльцина заявило, що Росія зберігає за собою право переглянути свої кордони з тими республіками, які проголосили незалежність (за винятком Прибалтійських республік). Реакцією були масові протести в Україні й докір Кравчука на адресу російського керівництва, що воно сповідує великодержавний шовінізм.

28 серпня Росія направила до Києва делегацію, яку очолив віце-президент Олександр Руцкой. Верховна Рада СРСР також послала групу спостерігачів під керівництвом Собчака. Після нічних переговорів було вироблено спільне комюніке, в якому обидві сторони зобов'язуються взаємодіяти з метою замінити «дезинтеграцію Радянського Союзу» створенням «тимчасових структур». Учасники переговорів, крім того, підтвердили існуючі кордони.

Хоч конфлікт швидко владнали, і Єльцин згодом повторив свою заяву про відсутність у Росії намірів домінувати над іншими республіками, існує мало підстав для оптимістичних висновків, що, мовляв, шлях України до справжньої незалежності буде простим. У промові перед Верховною Радою СРСР 27 серпня Горбачов, посилаючись на проголошення незалежності України, сказав, що він не вірить, що це означає відмову України від союзного договору й Союзу. Можливо, висловився Горбачов, те, що відбувається на Україні, є реакцією на гостру ситуацію, що виникла у зв'язку з невдалим путчем.

Це зауваження свідчить, як мало прогресу в Москві (після всього, що сталося в Радянському Союзі за минулих шість років) у розумінні національних рухів неросіян взагалі і українців зокрема.

Спорт

В НЕБІ І НА ЗЕМЛІ...

(Закінчення. Початок на 5-й стор.).

карбованців. Ми проводимо своєрідний експеримент. А наступного сезону ціни обов'язково будуть диференційовані. Престижніший суперник — дорожчі квитки.

— Цікаво, а чому не було телетрансляції з Копенгагена, де динамівці грали з «Брондбю»?

— Заплатили за неї валютою. Чому ж стався збій? Відповідь може дати лише спеціальне розслідування. Маємо інформацію, що контакт було втрачено десь між Таллінном і Москвою... Постараємося, щоб у майбутньому таких неподобств більше не траплялося.

— Гаразд. Давайте поговоримо про справи клубу. Мабуть, у нього є якісь проблеми?

— Проблем завжди вистачає. Головна з них — комплектація складу. Потрібен якісний резерв. Ми усвідомили, що найсерйознішим чином треба займатися нашою школою. Є ідея в міжсезоння зібрати тренерів київської «Зміни», Республіканського училища олімпійського резерву, інших колективів міста і серйозно поговорити про найтісніше співробітництво. В Києві за традицією готують хороших футболістів. Але, на жаль, не всі вони потрапляють до нашого поля зору.

Треба будувати поля, мати зали для тренувань узимку. Плануємо модернізувати нашу базу на Нивках. Ідеально було б в усіх районах міста мати хороші осередки. Є відмінна територія в Білодубравському лісництві. Але Київзеленбуд та міськрада то дають добро на освоєння цієї території, то забороняють. Тут нам конче необхідна підтримка преси, громадськості.

І ще одне. Маємо намір створити другу команду майстрів на базі нинішнього дублюючого складу. Але вже з іншим статусом, матеріальними стимулами. В якій лізі вона гратиме? Про це порадимося з керівництвом Федерації футболу України.

— Про придбання власного літака не думаєте?

— Ще б пак. Нас задовольнив би ЯК-40 або Ан-72. Відомо, що контактуємо з німецькою авіакомпанією «Люфтганза». До речі, її літаки виконують рейси між Гамбургом та Києвом. Незабаром маємо юридично затвердити наші партнерські стосунки. Колеги обіцяють нам не кошти, а квитки, можливість чартерних перевезень. Ну, а коли з'явиться можливість придбати літак радянської марки, то німецькі фахівці могли б переобладнати його...

— Добре, давайте приземлимося. Який же ваш прогноз на поєдинок 27 листопада?

— Я вже казав, що «Бенфіка» — суперник іменитий, лідер національного чемпіонату. Наші футболісти добре розуміють складність завдання. Тому дуже старанно готуються до гри. Прогнозувати в таких випадках дуже небезпечно...

Користуючись нагодою, запрошую вболівальників прийти на Республіканський стадіон. Їхня підтримка динамівцям дуже потрібна.

Розмову вів Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

Голос України

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Анатолій ГОРЛОВ — перший заступник головного редактора
Олександр БІЛИК — заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ — член-кореспондент АН України
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ — оглядач, завідуючий відділом культури
Леонід САМОЙЛЕНКО — заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО — заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ — редактор відділу кореспондентської мережі
Віталій СУДДЯ — відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Член редколегії — Володимир Краснодемський.
Черговий редактор — Світлана Писаренко.
Автори макета — Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.
Випусковий — Леонід Клюско.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Тамара Баштаннник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.
Верстальники: Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Будникова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти: Наталія Позіяк, Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047. Київ 47. проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.
Тираж 158.700
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.
Зам. 0315228.